Gemeente Rheden

Programmabegroting 2019

Programma's

Data vaststelling

B&W : 16 oktober 2018

Raad : 6 november 2018

Inhoudsopgave

Begroting in één oogopslag **3**

Inleiding **4**

Financiële positie **6**

Voorstel en besluitvorming **15**

Programma's **16**

1. Economische Ontwikkeling 17
2. Welzijn 23
3. Gebiedsontwikkeling 35
4. Duurzaamheid 42
5. Bestuur & Veiligheid 47
6. Financiën 53
7. Overhead 55
8. Algemene dekkingsmiddelen 57

Bijlage I

Paragrafen

Begroting in één oogopslag

Inleiding

Met gezonde spanning en gepaste trots bieden wij u de eerste meerjarenbegroting van de bestuursperiode 2019-2022 aan. Gezonde spanning omdat wij van mening zijn u een begroting te presenteren, waarin de politieke ambities van alle fracties – *zowel coalitiepartijen als niet-coalitiepartijen* – in meer of mindere mate een plek hebben gekregen. En gepaste trots omdat wij de overtuiging hebben dat deze eerste begroting de opmaat is naar een succesvolle bestuursperiode, waarin wij onze voornemens en ambities gaan omzetten in daden. Dit alles om onze mooie gemeente sterk en duurzaam te maken.

2019 is het eerste volle kalenderjaar waarin we de afspraken uit het coalitieakkoord 'Rheden geeft Energie' gaan uitvoeren. Ons motto **'Werk geeft energie'** krijgt handen en voeten door een start te maken met de uitrol van het brede maatregelenpakket dat wij voor ogen hebben. Maatregelen die onze jongeren, starters, inwoners met een beperking en langdurig werklozen een goed uitzicht bieden op betaald werk. Omdat wij hen duurzame instroom op de arbeidsmarkt gunnen.

'Energie moet duurzaam'. Niemand twijfelt daar meer aan. Het energievraagstuk heeft de wind in de rug en daarom is de tijd rijp voor actie. Wij gaan inwoners en ondernemers ondersteunen en stimuleren bij het nemen van energiebesparende maatregelen. In 2019 starten we het proces waarvan de uitkomst moet zijn om binnen afzienbare tijd een aardgasloze wijk in onze gemeente te realiseren. Verder zorgen we voor extra oplaadpalen voor elektrisch vervoer, dringen we bestrating in de openbare ruimte terug, dragen we bij aan het opwekken van duurzame energie en stellen we een duurzaamheidslening in voor onze inwoners.

De woningvoorraad krijgt eveneens onze aandacht. Of anders gezegd: we gaan '**energie steken in de woningvoorraad'**. Om te beginnen maken we afspraken met woningcorporaties over het verduurzamen van hun bezit. Daarnaast streven wij jaarlijks naar een significante productie van nieuwe woningen in onze gemeente. De blijversregeling biedt inwoners – via woningaanpassingen – de gelegenheid om langer thuis te blijven wonen. Daarnaast zullen wij voor een honderdtal adressen de kosten voor geringe aanpassingen vergoeden. Langer thuis blijven wonen is ook mogelijk als buren en dorpsgenoten elkaar helpen: inwonersinitiatieven die gericht zijn op onderlinge hulpvaardigheid willen wij ondersteunen.

En tenslotte hebben we in deze begroting veel aandacht voor onze jongeren. Immers, **'de jeugd is de energie van de toekomst'**. Wij investeren graag in onze jongeren door hen een veilige, gezonde en onbezorgde jeugd te gunnen. Dit uit zich onder andere door: het (laten) begeleiden van kwetsbare jongeren naar volwassenheid; aandacht te hebben voor jongeren bij echtscheiding van de ouders; pleegouders te zoeken voor tijdelijke opvang; taken van de jeugdbeschermingstafel uit te breiden.

Al onze energie is erop gericht om een sociale en vitale gemeente zijn, met behoud van onze kernkwaliteiten. We geloven erin dat we dit vooral bereiken door te luisteren naar, in contact te staan met, en ruimte te bieden aan onze partners. Als gemeentelijke organisatie zijn wij steeds meer onderdeel van de samenleving. Onze organisatie ontwikkelt zich mede daarom tot een netwerkorganisatie. Maatschappelijke vraagstukken delen we met onze partners en proberen we in goede samenspraak adequaat en efficiënt op te lossen. Dat is: **'de energie van partnerschap'**.

Uitgangspunt voor de meerjarenbegroting is dat we u een begroting voorleggen die meerjarig en structureel in evenwicht is. Binnen deze meerjarenbegroting is hier extra aandacht aan besteed, waarbij we de ambities uit het coalitieakkoord niet uit het oog zijn verloren. De extra aandacht is dat we voor 2019 de beïnvloedbare lasten nader hebben bekeken. Datzelfde geldt voor de reserves waar geen verplichting meer op rust. Dit heeft ertoe geleid dat de begroting meerjarig in evenwicht is. Door invoering van een nieuw financieel systeem in 2019 en een structurele intensivering van de interne controle krijgen we meer grip op de ontwikkelingen binnen onze begroting. Het Transformatieplan 2.0 dat is voorzien voor 2019 gaat ons daarbij eveneens helpen.

Opbouw begroting

Gelijk aan het coalitieakkoord is deze begroting opgebouwd naar de gekozen clustering van de Global Goals. De begroting heeft daarmee een andere indeling gekregen. Het aantal programma's is gebaseerd op onze gemeentelijke indeling van de Global Goals. Deze zijn: Economische Ontwikkeling, Welzijn, Gebiedsontwikkeling, Duurzaamheid en Bestuur & Veiligheid. Daarnaast is gekozen voor een nieuwe beschrijving met doelen, ambities en prestaties om de toegankelijkheid en leesbaarheid van dit document te vergroten.

Voor het realiseren van de opgaven van de mondiale agenda voor duurzame ontwikkeling is de specifieke inzet van gemeenten onmisbaar. Veel van de doelen hebben raakvlakken met opgaven van lokale overheden. Alle 17 doelen bevatten subdoelen die direct of indirect raken aan het dagelijkse werk van Nederlandse gemeenten.

Inmiddels is binnen het project "Veluwezooom got talent" door een van de studenten een achttiende Global Goals bedacht als onderdeel van de projectopdracht. Deze achttiende goal staat voor het delen van kennis, ervaringen en goederen met elkaar en het doorgeven aan elkaar en ons nageslacht. Het is geen officiële goal, maar deze wordt binnen onze gemeente toegepast.

De praktijk laat zien dat er ook sprake is van veel onderlinge verbanden tussen de doelen. Het gaat om integrale doelen. Lokale invulling van de doelen vergt aansluiting bij de lokale realiteit en de lokale behoeften. In de praktijk blijkt het denken vanuit 18 opgaven bestaande grenzen te doorbreken. Het is een inspirerende nieuwe bril om door te kijken.

Interbestuurlijk Programma (IBP)

Het kabinet heeft begin 2018 een programmastart van het IBP (interbestuurlijk programma) gelanceerd. Samen meer bereiken als één overheid. Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen starten met een interbestuurlijk programma en een gezamenlijke agenda. Deze agenda is volledig in lijn met de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDG's), zoals ook door de VNG omarmd. Uitgangspunt voor het interbestuurlijk programma is: alleen ga je sneller, samen bereik je meer. Samen meer bereiken voor mensen in Nederland. Gewenst is een bestuurlijke aanpak van maatschappelijke opgaven van deze tijd. Dit is wat burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven van hun contact met de overheid verwachten.

Financiële positie

Financieel perspectief

Inleiding

Deze meerjarenbegroting is de eerste van deze bestuursperiode. Ondanks tegenvallende rijksmiddelen en een forse toename van de zorgkosten, is het gelukt u een meerjarenbegroting aan te bieden die positief sluitend is bij het huidige voorzieningenniveau en waarbij de beleidsvoornemens van het college financieel zijn vertaald in meerjarig financieel perspectief.

Om tot deze evenwichtige financiële situatie te komen, heeft het college vooraf een aantal maatregelen getroffen. Er is een korting toegepast op de beïnvloedbare materiele kosten en de personele kosten. Door bewuster en zuiniger om te gaan met de bestaande middelen zijn we in staat om onze taken uit te voeren zonder dat het voorzieningenniveau in het geding komt. Daarnaast zijn de bestaande bestemmingsreserves en incidentele budgetten beoordeeld, om vast te kunnen stellen in hoeverre deze nog noodzakelijk zijn en in welke omvang deze nog beschikbaar moeten zijn. Het gevolg van al deze acties is dat wij u een meerjarenbegroting aanbieden waar we trots op kunnen zijn en waaruit blijkt dat wij klaar zijn voor de toekomst.

Meerjarig Perspectief

De meerjarenbegroting is gebaseerd op ons bestaande beleid. Hierin zijn al uw besluiten vanuit de Kadernota 2019 en Zomerrapportage 2018 volledig verwerkt. Er is thans sprake van een reëel sluitende begroting waarin de structurele lasten volledige gedekt worden door structurele baten. Uit het kengetal *structurele exploitatieruimte* blijkt dat de begroting vanaf 2020 voldoet aan de eis dat de begroting structureel in evenwicht is.

De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de zogeheten mei- en septembercirculaires 2018 van het Rijk. Met ingang van de begroting 2017 beschouwen we de integratie uitkering sociaal domein tot de algemene middelen. Dit betekent dat indien er mee- of tegenvallers zijn in de integratie-uitkering deze ten bate of ten laste komen van de algemene middelen. Voor het overige blijft gelden, dat toevoegingen aan de algemene uitkering worden ingezet voor het beoogde doel indien wij dit vanuit onze beleidsdoelstelling noodzakelijk achten.

De jaren 2021 en 2022 vertonen een substantieel positief resultaat. Met name de positieve resultaten in onze reguliere structurele exploitatie draagt hier hoofdzakelijk aan bij.
In 2019 zal het college nog nader onderzoeken de mogelijkheden om de incidentele tekorten die ontstaan in 2020 verder te reduceren.

In onderstaand overzicht is samengevat weergegeven de ontwikkeling van de meerjarenraming 2019-2022 ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

	Begroting	Meerjarenbegroting		
(Bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Structureel				
Saldo kadernota 2019	-409	545	1.743	1.511
Aanpassing coalitieakkoord (cultuur)	-20	-20	-20	-20
Effecten Zomerrapportage 2018	-663	-663	-663	-663
Startpositie begroting	-1.092	-138	1.060	828
Ontwikkelingen gemeentefonds	-349	-367	-561	-807
Autonome ontwikkelingen	-1.111	-1.227	-1.091	-384
Maatregelen herpriotering	1.422	1.422	1.422	1.960
Totaal structureel	**-1.130**	**-310**	**830**	**1.597**
Incidenteel				
Saldo Kadernota 2019	-2.944	-2.287	-1.284	-460
Startpositie Begroting	-2.944	-2.287	-1.284	-460
Autonome ontwikkelingen	-366	-184	-93	0
Maatregelen herpriotering	3.733	566	970	-536
Totaal incidenteel	**423**	**-1.905**	**-407**	**-996**
Resultaat begroting:	**-707**	**-2.216**	**422**	**600**

Programmaplan

Genoemde ontwikkelingen, uitgangspunten en kader resulteren in onderstaand programmaplan:

	Programmaplan					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. Economische ontwikkeling	-20.995	-17.565	-18.200	-18.284	-17.988	-17.861
2. Welzijn	-33.730	-35.195	-33.703	-34.009	-34.421	-35.021
3. Gebiedsontwikkeling	-9.957	-8.978	-10.242	-10.187	-8.937	-9.937
4. Duurzaamheid	-979	-360	-270	-187	-9	91
5. Bestuur & Veiligheid	-8.026	-7.881	-7.738	-7.646	-7.646	-7.646
6. Financiën	2.666	396	-336	-856	-1.262	-1.800
7. Overhead	-13.840	-13.942	-14.115	-13.414	-13.441	-13.130
8. Algemene dekkingsmiddelen	74.979	78.119	79.974	82.177	83.938	85.715
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-9.882	-5.405	-4.630	-2.406	233	411
Saldo van toevoegingen en ontrekkingen reserves	4.232	2.764	3.922	189	189	189
Resultaat	-5.649	-2.641	-707	-2.216	422	600

De cijfers in de kolommen Rekening 2017 en de gewijzigde begroting 2018 zijn ten behoeve van de vergelijkbaarheid met de cijfers in de ander kolommen herverdeeld. Dit is in het hele Begrotings-document doorgevoerd. Dit als gevolg van de herziene programma-indeling.

Toelichting

Hieronder vindt u de toelichting op de posten, zoals opgenomen in het overzicht in de ontwikkeling van de meerjarenramingen 2019-2022 ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.

Structureel

Ontwikkelingen gemeentefonds

De financiële effecten van zowel de mei- als de septembercirculaire van het rijk zijn verwerkt. Als gevolg van bijstellingen van het accres, het BTW compensatiefonds, taak- en overige mutaties is de uitkering uit het gemeentefonds bijgesteld.

Autonome ontwikkelingen

1. Salaris-en pensioenlasten - De lonen zijn als gevolg van de nieuwe CAO voor 2018 gestegen. De daarvoor in de Programmabegroting 2018 opgenomen de stelposten voor loon- en prijsontwikkeling (2019 tot en met 2021) waren ontoereikend om deze toename te compenseren. Aanvullend moet er € 495.000 worden opgenomen in de lasten.

   Om payrollmedewerkers in beginsel gelijke arbeidsvoorwaarden te geven als de ambtenaren is de "verordening tot wijziging van de CAR-UWO" vastgesteld. Invoering hiervan zou voor de gemeente extra lasten betekenen van globaal ingeschat € 300.000 per jaar. Omdat eerst de, dit najaar geplande, evaluatie payroll wordt afgewacht, is de financiële aanpassing nog niet verwerkt in de programmabegroting.

   Pensioenlasten - De pensioenlasten stijgen volgens inschatting van de VNG met 1,32 %. Hiervoor is aanvullend € 200.000 opgenomen als lasten.

2. BUIG - Het voorlopige BUIG-budget 2019 is eind september bekendgemaakt. Dit budget wordt eenzijdig door het Rijk vastgesteld en is afhankelijk van factoren die niet door ons zijn te beïnvloeden. In deze begroting gaan we ervan uit dat het budget 2019 ook voor de jaren 2020 tot en met 2022 geldt. Dit leidt tot een bijstelling van de bijdrage naar beneden.

3. Wsw – Op basis van de begroting 2019 Presikhaaf Bedrijven zijn de lasten naar beneden bijgesteld. Hierbij is door PHB rekening gehouden met het werkelijke deelnamepercentage voor het jaar 2018.

4. Re-integratie/Inburgering - Inburgering van statushouders omvat onder andere maatschappelijke begeleiding, taalverwerving en ondersteuning bij het verkrijgen van huisvesting. De lasten hiervan worden begroot op € 150.000. De bijdrage voor maatschappelijke begeleiding (die wordt verantwoord onder programma 7 Algemene dekkingsmiddelen) wordt jaarlijks achteraf vastgesteld en dekt de lasten voor een deel.

5. Eigen bijdrage Wmo-voorzieningen - Het kabinet is van plan de eigen bijdrage voor de Wmo aan te passen. Het regeerakkoord 2017-2021 gaat uit van een abonnementstarief. Dit heeft voor de gemeente twee effecten. Ten eerste gaat de opbrengst eigen bijdrage HHT, die verrekend is in de vouchers, omlaag met € 325.000. Ten tweede wordt de opbrengst eigen

bijdrage op de Wmo-maatwerkvoorzieningen verlaagd met € 250.000. Het gaat hier om globale inschattingen. In de programmabegroting 2019 was rekening gehouden met een aanpassing van € 145.000 die alleen betrekking had op de Wmo-maatwerkvoorzieningen. Dit bedrag wordt nu aangepast met € 105.000 tot € 250.000. In de programmabegroting 2019 is nog geen rekening gehouden met de aanpassing van de eigen bijdrage HHT. We zullen de effecten meenemen in het transformatieplan 2.0.

6. Lokale heffingen – Als onderdeel van het belastingplan 2019 wordt de kosten voor het storten en verbranden van afvalstoffen fors verhoogd. Er is hier sprake van een autonome ontwikkeling die bekend is geworden na vaststelling van het coalitieakkoord. We kunnen op dit moment daardoor de afspraak uit het coalitieakkoord niet waarmaken. Er wordt gestreefd om deze verhoging terug te verdienen aan het einde van de coalitieperiode door het treffen van maatregelen in het grondstoffenbeleidsplan. Mocht de besluitvorming op rijksniveau niet plaatsvinden, dan zal er een voorstel tot correctie in 2019 worden gedaan. Het streven naar kostendekkendheid blijft het uitgangspunt.

7. De Connectie – Afgelopen september zijn de 1e bestuursrapportage 2018 en de meerjaren-begroting 2019 aan de raad aangeboden. Hierin is aangegeven dat de terugbetaling van het transitiebudget en de taakstelling vertraagd worden. De financiële consequenties zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

8. Overige actualisaties - Hieronder zijn aanpassingen opgenomen zoals verhoging bijdrage MGR (€ 40.000), verhoging bijdrage Veilig Thuis (€ 29.000) en indexatie HHT (€ 60.000).

Maatregelen herprioritering

1. Verhoging efficiency organisatie – Door een meer efficiënte inzet van de bestaande organisatie kan een reductie van de formatie worden gerealiseerd van circa 16 fte's. Dit levert structureel € 1,1 miljoen op. Uitgangspunt hierbij is dat de bestaande taken nog steeds kunnen worden uitgevoerd. Er zal met name gekeken worden naar een andere manier van werken, herprioritering en verdere organisatorische maatregelen.

2. Efficiëntere inzet materiële budgetten – Door nog bewuster en zuiniger om te gaan met direct beïnvloedbare materiële posten binnen de begroting is een jaarlijkse besparing mogelijk van € 364.000.

3. Herprioritering huisvesting gemeente – De ingebruikname van een, mogelijk, gerenoveerd gemeentehuis wordt verschoven van 2022 naar 2023 omdat dit meer voorbereidingstijd vergt als was voorzien.

Incidenteel

Autonome ontwikkelingen

1. Salariskosten - Regie in de Toegang - Het college heeft ingestemd met het DT Advies Regie in de Toegang. Een van de onderdelen is een nadere analyse van de benodigde formatie inclusief een flexibele schil voor de toekomst. Op basis van deze analyse wordt de aanpassing van de fte's/salariskosten bepaald en ter goedkeuring aan het college voorgesteld. Met het B en W-voorstel "Inhuur derden" is voor 2019 € 103.000 goedgekeurd voor extra inhuur bij Toegang. Met het B en W-voorstel "Inhuur medewerkers team Toegang" is voor 2019 al € 82.000 goedgekeurd voor twee boven formatieve medewerkers.

2. Schulddienstverlening - Op grond van de meicirculaire 2018 zijn nieuwe incidentele middelen beschikbaar in de vorm van een doeluitkering voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening, te weten € 86.000 voor 2018 en € 71.000 voor 2019 en 2020 (die worden verantwoord onder programma 7 Algemene dekkingsmiddelen).

Maatregelen herprioritering

1. Herprioritering Reserves – Bij de aanwezige bestemmingsreserves is nagegaan in hoeverre deze nog beschikbaar moeten zijn en in welke omvang. Op basis van deze beoordeling is € 3,3 miljoen afgeraamd. In het onderdeel dekkingsplan zijn de vrijgevallen bedragen nader gespecificeerd.

2. Herprioritering Incidentele budgetten – Bij de posten die deel uitmaken van de reserve Nog te besteden gemeentelijke budgetten is nagegaan in hoeverre deze nog beschikbaar moeten zijn en in welke omvang. Op basis van deze beoordeling is € 0,4 miljoen afgeraamd. In het onderdeel dekkingsplan zijn de vrijgevallen bedragen nader gespecificeerd.

3. Herprioritering huisvesting gemeente - In aansluiting op het latere in gebruik name van een mogelijk gerenoveerd gemeentehuis zijn de lasten van de tijdelijke huisvesting ook doorgeschoven in de tijd.

4. Afwikkeling grondexploitatie –Binnen de huidige positieve economische ontwikkelingen zal naar verwachting medio 2020 de grondexploitatie De Beemd kunnen worden afgewikkeld. Het positieve resultaat van ruim € 1 miljoen komt ten goede aan de algemene middelen.

Financiële positie

Om inzicht te krijgen hoe de gemeente Rheden er financieel voorstaat, is het van belang om inzicht te hebben in de financiële positie en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden?).

De financiële positie is mede te beoordelen met behulp van een aantal in het BBV voorgeschreven kengetallen. Voor een volledig beeld over de financiële positie zullen deze in samenhang worden beoordeeld met het weerstandsvermogen (zie hiervoor de bijlage de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. Het gaat om het samenstel als geheel.

Standaard normen voor een kengetal bestaan niet; iedere organisatie kan deze vrij voor zich zelf bepalen. Voor de beoordeling of een kengetal matig of goed is sluiten wij aan bij de richtlijnen van onze provinciale toezichthouder. Gestreefd wordt naar de provinciale categorie A, minst risicovol.

Hieronder presenteren we de verwachte ontwikkeling daarvan voor de meerjarige periode 2019-2022.

Verloop van de kengetallen							
Kengetallen:	**Jaarreke-ning 2017**	**Begroting 2018**	**Begroting 2019**	**Meerjaren-raming 2020**	**Meerjaren-raming 2021**	**Meerjaren-raming 2022**	**Categorie**
Netto schuldquote	62%	73%	**86%**	87%	81%	80%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	60%	71%	**84%**	85%	79%	77%	A
Solvabiliteitsratio	33%	25%	23%	20%	22%	22%	B
Structurele exploitatieruimte	-6.77%	-3.24%	**-4.43%**	-0.28%	0.72%	1.38%	B
Grondexploitatie	1.4%	1.0 %	**0.43%**				A
Belastingcapaciteit	90.73%	86%	**90%**				A

De betekenis van de indeling in categorieën wordt toegelicht bij de ontwikkeling financiële positie (zie bijlage pagina 65).

In het algemeen kan worden geconcludeerd dat de financiële positie in samenhang met de beschikbare algemene en risicoreserve een positief beeld geeft. Aandachtspunten voor de komende periode zijn de kengetallen Structurele Exploitatieruimte en het Solvabiliteitsratio. De herprioriteringsmaatregelen die het college heeft uitgevoerd, uiten zich in een positief effect op het kengetal structurele exploitatieruimte. Ook het solvabiliteitskengetal zal zich vanaf 2020 weer lichtelijk herstellen.

Dekking tekort begroting 2019 en MJB 2020 – 2022

In de meerjarenbegroting is een aantal posten benoemd om de begroting financieel op orde te krijgen. Wij stellen voor de structurele tekorten te beperken, door het nemen van een aantal besparingsmaatregelen. Daarnaast worden de incidentele tekorten deels gedekt door een aantal bestemmingsreserves en incidentele budgetten te laten vrijvallen. De posten die hiervoor worden ingezet worden hieronder nader gespecificeerd en toegelicht. Voor het resterende begrotingstekort in 2019 wordt voorgesteld deze vooralsnog te dekken uit de algemene reserve. Omdat we daarmee een beroep doen op onze reserves stellen we voor dat meevallers in het begrotingsjaar 2019 weer aan de algemene reserve toevoegen.

Dekkingsplan					
	(Bedragen x € 1.000)	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2019	2020	2021	2022
	Herprioritering reserves				
1	Res.RB 2014 - Opbouw Part. & Wmo	90	0	0	0
2	Res.RB 2014 - Bestemmingsplannen	28	0	0	0
3	Res.RB 2014 - Werkplekken sportbedr.	12	0	0	0
4	Res.RB 2016 - Ruimtelijk Domein	33	0	0	0
5	Reserve Duurzaamheid en milieu	53	0	0	0
6	Reserve Coprod. Burgerparticipatie	50	0	0	0
7	Res. Verbinding Participatie & Wmo	155	0	0	0
8	Res.best 2015 - Voorschoolse Voorz.	88	0	0	0
9	Res.best 2015 - Innovatiefonds	187	0	0	0
10	Res.best 2015 -OHBA regeling	90	0	0	0
11	Reserve Burgerparticipatie	20	0	0	0
12	Reserve Herstruct. woongebieden	1200	0	0	0
13	Reserve Dorpsvisie	1000	0	0	0
14	Reserve Regionale Innovatie	252	0	0	0
15	Reserve Mobiliteitsbevordering	45	0	0	0
	Totaal herprior. reserves	3303	0	0	0
	Herprioritering incidentele budgetten				
1	Res. NTBGB : Automatisering GOV	19	0	0	0
2	Res. NTBGB : Informatiebeleidsplan	28	0	0	0
3	Res. NTBGB : Volkshuisvesting	6	0	0	0
4	Res. NTBGB : ODRA	50	0	0	0
5	Res. NTBGB : Afvalvisie	37	0	0	0
6	Res. NTBGB : Klant in Beeld	100	0	0	0
7	Res. NTBGB : Basisregistratie	64	0	0	0
8	Res. NTBGB : Videoverslaggeving Raad	20	0	0	0
9	Res. NTBGB : GBA	29	0	0	0
10	Res. NTBGB : Zelfstandige gemeente	15	0	0	0
11	Res. NTBGB : Piekbeslating BKC	50	0	0	0
12	Res. NTBGB : Inc. kosten burgerm.	12	0	0	0
	Totaal herprior. incidentele budg.	430	0	0	0
	Totaal herprior. huisv. gemeente	0	566	-30	-536
	Afw. grondexploitatie : De Beemd	0	0	1000	0

Toelichting

Herprioritering reserves:

1. Opbouw Participatie en Wmo / Verbinding Participatie en Wmo - Doordat Participatie en Wmo in de vorm van Activerend Werk inmiddels structureel in de Programmabegroting is opgenomen kunnen de hiervoor nog gereserveerde middelen geheel vrijvallen.

2. Bestemmingsplannen - De werkzaamheden waarvoor destijds een bestemmingsreserve is gevormd, zijn uitgevoerd ten laste van het reguliere budget en daarmee kan de reserve geheel vrijvallen.

3. Werkplekken sportbedrijf - Geen reden meer om reserve nog beschikbaar te houden en de reserve kan geheel vrijvallen.

4. Ruimtelijk Domein - De werkzaamheden waarvoor destijds een bestemmingsreserve is gevormd zijn inmiddels uitgevoerd. Het ging hier om specifieke activiteiten in het kader van recreatie en toerisme, economische- en detailhandelsstructuurvisie, actie Rhedense klimaataanpak, bestrijding zwerfafval en groenvoorziening. Het restant van de reserve kan geheel vrijvallen.

5. Duurzaamheid en milieu - Betreft milieuvraagstukken en zijn binnen regulier budget te dekken. De reserve kan daarmee geheel vrijvallen.

6. Reserve Coproductie Burgerparticipatie – Lasten worden gedekt binnen de reguliere begroting. De reserve kan daarmee geheel vrijvallen.

7. Reserve verbinding Wmo en Participatie - Doordat Participatie en Wmo in de vorm van Activerend Werk inmiddels structureel in de Programmabegroting is opgenomen, kunnen de hiervoor nog gereserveerde middelen volledig vrijvallen (zie ook 1.).

8. Voorschoolse Voorzieningen - De werkzaamheden waarvoor destijds een bestemmings-reserve is gevormd, te weten de herziening van de positie van voorschoolse voorzieningen, zijn uitgevoerd ten laste van het reguliere budget. De reserve kan geheel vrijvallen.

9. Innovatiefonds - De werkzaamheden waarvoor destijds een bestemmingsreserve is gevormd, te weten de afwikkeling van toezeggingen vanuit de eerste vier tranches van het fonds, zijn uitgevoerd ten laste van het reguliere budget in 2017 en 2018. De reserve kan daarmee geheel vrijvallen.

10. OHBA regeling - De werkzaamheden waarvoor destijds een bestemmingsreserve is gevormd, te weten extra onderwijsfaciliteiten voor asielzoekers, worden indien noodzakelijk gedekt uit het reguliere budget. De reserve kan daarmee geheel vrijvallen.

11. Burgerparticipatie - Lasten worden gedekt binnen de reguliere begroting. De reserve kan daarmee geheel vrijvallen

12. Herstructurering woongebieden – De reserve dient ter opvang van de lasten voor vernieuwing van woonwijken. Voor een deel van de reserve liggen er nog geen (uitgewerkte) plannen waardoor wordt voorgesteld € 1.200.000 te laten vrijvallen. Er resteert na deze aanpassing nog € 2.468.000. Wellicht zal later bij de uitgewerkte plannen, mogelijk, nog om aanvullende middelen worden gevraagd.

13. Dorpsvisie - De reserve dient ter opvang van de lasten voor diverse verkeersmaatregelen betreffende Dieren Noord en Zuid. Voor een deel van de reserve liggen er geen (uitgewerkte) plannen waardoor wordt voorgesteld € 1.000.000 te laten vrijvallen. Er resteert na deze aanpassing nog € 2.296.000.

14. Regionale Innovatie - Bij de Bestuursrapportage 2016 is budget vrijgemaakt voor Regionale Innovatie. Volgens een laatste inventarisatie blijkt dat hiervan al 95% kan vrijvallen. De resterende 5% zal worden gedekt uit het reguliere budget. Hiermee kan de gehele reserve vrijvallen.

15. Mobiliteitsbevordering MMB - De reserve is in 2012 gevormd ter opvang van de kosten voor formatiereductie die uit Minderen met Beleid voortkwamen. De laatste onttrekkingen dateren uit 2015. De reserve kan nu geheel vrijvallen.

Herprioritering incidentele budgetten

De hieronder genoemde incidentele budgetten zijn vrijgevallen gezien de ouderdom van de posten en er geen uitgaven hierop worden verwacht.

1. Automatisering GOV – Vanuit 2012 meegenomen.
2. Informatiebeleidsplan – Vanuit 2012 meegenomen.
3. Volkshuisvesting – Vanuit 2015 meegenomen.
4. ODRA – Vanuit 2015 meegenomen.
5. Afvalvisie – Vanuit 2014 meegenomen.
6. Klant in Beeld – Vanuit 2011 meegenomen.
7. Basisregistratie- Vanuit 2012 meegenomen.
8. Videoverslaggeving Raad – Vanuit 2012 meegenomen
9. GBA – Vanuit 2013 meegenomen.
10. Zelfstandige gemeente – Vanuit 2016 meegenomen.
11. Piekbelasting BKC – Vanuit 2017 meegenomen.
12. Incidentele kosten burgermeester – Vanuit 2017 meegenomen

Voorstel en besluitvorming

Het college heeft deze programmabegroting 2019 opgesteld met inachtneming van de kaders en uitgangspunten die bij vaststelling van de Kadernota 2019 door uw Raad zijn vastgesteld. Daarbij is de "vertrouwde" lijn gehanteerd dat de begroting is gebaseerd op het coalitieakkoord "Rheden geeft Energie".

Het college stelt uw raad voor de Begroting 2019, inclusief de paragrafen en de bijlagen, vast te stellen en daarmee :

1. In te stemmen met de lasten en baten en toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma zoals opgenomen in de programmabegroting 2019;
    A. Om de genoemde reserves voor een bedrag van € 3.733.000,-- in te zetten ten bate van de realisatie van de begroting 2019;
    B. De financiële middelen voor de eerste fase van de Zuidflank van Rheden beschikbaar te stellen, een investeringsbedrag van € 1.565.460,-- .
    De hierbij voortvloeiende kapitaallasten ad € 39.000 zijn reeds in de begroting 2019 opgenomen.
2. Kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2020-2022;

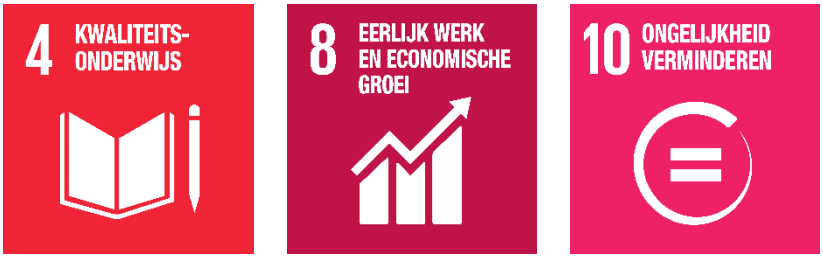
Burgemeester en Wethouders van Rheden,

Carol van Eert
Burgemeester

Hans Kettelerij
Secretaris

Programma's

Programma 1
Economische Ontwikkeling

Missie

Onze inzet is een duurzame en stevige economie. Iedereen die kan, moet kunnen werken. Daarom willen we meer banen voor onze inwoners. We vragen nadrukkelijk de ondernemers en het onderwijs hierbij te helpen en stimuleren de inwoners om zelf actief te zijn in het vinden van werk. Ook ambiëren wij een goed woon- en vestigingsklimaat met aantrekkelijke winkelgebieden en bedrijventerreinen.

Door afval te zien als grondstof maken we met elkaar de omslag naar een circulaire economie. Onderwijsinstellingen ondersteunen we bij het voorkomen van achterstanden, het terugdringen van schooluitval en huisvesting. Wij bouwen aan een gezonde toekomst voor recreatie en toerisme met daarbij specifieke aandacht voor de toegankelijkheid van De Posbank.

Met ons beleid dragen wij bij aan:
- goed onderwijs
- fatsoenlijke banen en economische groei
- minder ongelijkheid

Werk en re-integratie

Ontwikkelingen

Meedoen aan de samenleving is van groot belang voor ieder levensgeluk en eigenwaarde. Om die reden schenken we extra aandacht aan werkgelegenheid en aan banen voor onze inwoners. Dit zodat de mensen aan de zijlijn via werk weer onderdeel kunnen worden van onze samenleving. Om dit te bewerkstellingen hebben we allereerst een helder beeld van het bijstandsbestand nodig.

Hoofddoelstellingen

Wij streven naar goed en voldoende werk voor de inwoners. Iedereen in Rheden heeft een kans om mee te doen.

Ambities
- Wij streven, door preventieve maatregelen, naar een beperking van de instroom in de bijstand.
- Wij vergroten de kansen op werk door het bieden van individueel maatwerk, samen met ondernemers.
- Wij zetten in op duurzame (blijvende) uitstroom.

- Wij onderhouden actief de relatie met lokale ondernemers en zoeken met hen naar passend (te maken) werk.
- Wij zoeken, naast activering naar betaald werk, naar mogelijkheden voor inwoners die tijdelijk niet kunnen werken voor een zinvolle dagbesteding.

Prestaties

- Realiseren van duurzame uitstroom. Op basis van een grondige analyse wordt een ambitieuze en realistische doelstelling bepaald.
- We zoeken naar mogelijkheden om de instroom te beperken.
- Wij zorgen voor beschikbaarheid van dagbesteding, beschut werk voor Rhedenaren die (tijdelijk) niet in staat zijn regulier werk te verrichten.
- Uitvoeren van experimenten binnen de Participatiewet uitgezonderd een experiment met het basisinkomen.
- Mensen met een uitkering krijgen met project "Veluwezoom Dream Job" een 12 weken durend ontwikkelprogramma, gevolgd door een nazorgperiode. De helft van de deelnemers is na deelname onafhankelijk van een bijstandsuitkering.
- De jongerencoaches leiden jongeren naar werk, scholing of passende hulpverlening. De inzet zorgt ook voor minder instroom van jongeren en een kortere duur van uitkeringsbehoefte.
- Middels het project "Middachten" hebben structureel 4 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt / jongeren van Tender de mogelijkheid om mee te doen. Per jaar stroomt minimaal 1 persoon uit naar reguliere arbeid.
- Sociale Ruimte biedt een traject aan gericht op ontwikkeling gedurende 3 maanden. Na 3 maanden krijgt de deelnemer een regulier contract en ondersteuning richting een duurzame arbeidsplek buiten de organisatie. De nadruk wordt gelegd op nazorg om duurzame uitstroom te realiseren. In 2019 stromen 40 personen uit.

Economisch Klimaat en Groei

Ontwikkelingen

Op regionaal niveau is afgelopen jaar met de provincie Gelderland en negentien gemeenten gewerkt aan het Regionaal Programma Werklocaties. In de regio Arnhem-Nijmegen is al een aantal jaren sprake van overaanbod van bedrijventerreinen, kantoren en locaties voor perifere detailhandel. Het bestaande (en in sommige gevallen verouderde en versnipperde) aanbod staat economische groei en nieuwe ontwikkelingen in de weg. In 2019 werken wij naar een eindbalans en zal duidelijk worden welke stappen de gemeente Rheden dient te nemen om te voldoen aan de besluiten omtrent het Regionaal Programma Werklocaties.
Vanuit de regio Arnhem en Nijmegen (PFO economie) wordt gewerkt aan een strategisch uitvoeringsagenda. In 2019 wordt regionaal uitvoering gegeven aan de strategische uitvoeringsagenda.

Hoofddoelstellingen

Wij bevorderen de lokale werkgelegenheid en dragen bij aan een gezonde duurzame lokale economie.

Ambities

- Een gezond vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe ondernemers.
- Een actieve relatie met onze ondernemers en onderwijs (3 O's).
- Toekomstige bestendige winkelcentra en bedrijventerreinen

- Ontwikkeling van de integraliteit tussen de beleidsonderdelen: economische zaken, werk en re-integratie en onderwijs.

Prestaties

- Wij revitaliseren bedrijventerrein De Beemd Noord. In 2019 onderzoeken we welke andere bedrijventerreinen hiervoor in aanmerking komen.
- Wij onderzoeken hoe wij ondernemerschap kunnen stimuleren. We kijken of we een alternatief kunnen vinden voor "Ik Start Smart".
- Wij willen een betere digitale bereikbaarheid op bedrijventerreinen en in het buitengebied. Samen met de regio Arnhem-Nijmegen kijken we naar een gezamenlijke aanpak.
- De detailhandelsstructuurvisie "Kiezen voor eigen kwaliteit" (2017) voeren we uit. Het doel is om toekomstbestendige winkelgebieden te krijgen. De bestaande projecten zoals Zuidflank Rheden en de vernieuwing Callunaplein en de individuele centrumplannen vormen een belangrijk onderdeel bij de realisatie. Voor Velp wordt in 2019 een aanvalsplan opgesteld.
- Wij betrekken lokale ondernemers bij lokale opdrachten. Vooral als het gaat om opdrachten kleiner dan €50.000. Een hulpmiddel hiervoor is de website lokaal aanbesteden (www.rhedense-ondernemers.nl) We onderzoeken of het huidige aanbestedingsbeleid helpt om de doelstelling te halen. Prijs, kwaliteit en circulariteit blijven leidend. Samen met de BIZ vereniging Centrum Velp, BIZ vereniging Centrum Dieren en ondernemersvereniging Rheden & De Steeg stellen we een realistisch en uitvoerbaar leegstandsbeleid op.
- Wij besteden aandacht aan de ontwikkeling van werkgelegenheidslocaties en ondersteunen lokale bedrijven bij het verbeteren van hun locatie. Wij werken mee aan een alternatieve invulling van leegstaand vastgoed, wanneer dit de economie versterkt.
- Wij voeren de economische beleidsnota (2017) en uitvoeringsprogramma verder uit.
- Wij leggen regelmatig bedrijfsbezoeken af.

Circulaire Economie

Ontwikkelingen

Door een sterk groeiende wereldbevolking en toenemende welvaart raken natuurlijke grondstoffen en fossiele brandstoffen steeds verder uitgeput. Het is steeds belangrijker om de beschikbare grondstoffen zo efficiënt mogelijk te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te benutten. In de kern gaat het om het minimaliseren van verspilling, vervuiling en uitputting (zero-waste) en het maximaliseren van meervoudig maatschappelijk waarde behoud (economisch, ecologisch, sociaal). Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen in de verschillende schakels van de productieketen: van de winning van grondstoffen tot en met de consumptie. Dit geeft ook nieuwe kansen voor bedrijven: nieuwe markten, meer samenwerking en minder grondstoffenverbruik. In Nederland is de Rijksoverheid gestart met het Rijks brede programma Nederland Circulair in 2050 met als ambitie een volledig circulaire economie in 2050 en met als tussendoel om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken.

Hoofddoelstellingen

- Wij maken een omslag naar een circulaire economie door circulaire economie als uitgangspunt van ons handelen te nemen.
- Wij blijven op zoek gaan naar, en stimuleren relevante partijen om de circulaire economie binnen de gemeente Rheden vorm te geven.
- Wij stimuleren het hergebruik van grondstoffen.

Ambities

De gemeente Rheden draagt bij aan de landelijke ambitie om in 2050 een circulaire economie te hebben.

Prestaties

- Aansluitend op de Rijks brede doelstellingen zullen wij begin 2019 een meerjarig programma "Rheden Circulair" opstellen.
- Op regionaal niveau zetten we in op Circulaire Economie.
- Wij stimuleren onze bedrijven, inwoners en organisaties om circulair te ondernemen en innovatief te produceren, consumeren, financieren en organiseren. Uiteraard doen we dat in samenwerking met onze (kennis)partners en willen we daar zelf het goede voorbeeld in geven.
- We gaan samen met het onderwijs (bijvoorbeeld de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) ondernemers helpen om te komen tot meer circulariteit. We kijken dan onder andere naar andere manieren van afschrijven/kostentoerekeningen, productontwerp.
- We onderzoeken de behoeften van de ondernemers en wat de gemeente daarin kan betekenen.
- We kijken in relatie tot de Triple Helix welke platformen we kunnen gebruiken om ondernemers een rol van betekenis te geven.
- Wij passen het inkoop- en aanbestedingsbeleid aan, zodat circulariteit wordt meegewogen in de gunning;
- De uitgangspunten van Circulaire economie worden meegenomen in de ontwikkeling van de Zuidflank Rheden.

Onderwijs

Hoofddoelstelling

De gemeente Rheden stelt iedereen in staat te leren, te studeren en zich te scholen. Wij willen zo ieders potentieel benutten waardoor de kans op ongelijkheid en kennis tweedeling vermindert.

Ambities

- een goede aansluiting realiseren tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- samen met onze onderwijspartners dringen wij het schoolverzuim en het aantal schoolverlaters terug;
- wij optimaliseren de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE);
- wij dringen laaggeletterdheid terug;
- duurzame en passende huisvesting voor onze scholen;
- Wij streven samen met onze partners naar een sluitende samenwerking tussen onderwijs, jeugdartsen en leerling consulenten rondom het tegengaan van schoolverzuim.

Prestaties

- Wij ontwikkelen en voeren een actueel Peuter- en VVE beleid uit.
- Wij werken samen met het onderwijs aan thema's die staan in de Strategische Agenda: gezondheid, duurzaamheid, veiligheid en kansengelijkheid.
- Wij kopen extra spreekuren schoolverzuim als gevolg van ziekte in.
- Wij stimuleren innovatieve projecten gericht op vroeg interventie op de vindplaatsen.
- Passend leeraanbod voor kinderen die meer aan kunnen, voor meer schoolplezier en het tegengaan van schoolverzuim.

- Wij subsidiëren Taalhuis Veluwezoom door bij te dragen aan de kosten voor het coördinatorschap. Taalhuis Veluwezoom biedt formeel en non-formeel taalaanbod aan met mensen met een (digi)taalvraag.
- Wij geven opdracht aan de VGGM om de toezicht op de kinderopvang uit te voeren. Wanneer er handhaving volgt, ligt het uitoefenen van deze taak bij de gemeente.
- Wij dragen financieel bij aan de uitvoering VVE voor kinderen met een (dreigende) taalachterstand om deze achterstanden weg te werken.
- Wij actualiseren het integrale Huisvestingsplan Onderwijs waarbij duurzaamheid een belangrijke plek krijgt.

Recreatie en toerisme

Ontwikkelingen

De toeristische sector is een belangrijke pijler van de Rhedense economie. Het huidige Masterplan Toerisme, vastgesteld door de gemeenteraad in 2016, geeft thans houvast voor inzet van de gemeente. De inzet is erop gericht dit te behouden, en versterken waar dat kan.

Hoofddoelstellingen

- Wij bieden voldoende recreatiemogelijkheden aan onze inwoners en bezoekers.
- Wij bieden aan onze ondernemers maximale kansen om inkomsten te genereren.

Ambities

- Meer groei en een gezonde toekomst voor bedrijven en werkgelegenheid in recreatie en toerisme. Wij zetten hierbij inwoners en bezoekers centraal.
- Betere spreiding bezoekers voor een duurzame toegankelijkheid van De Posbank.
- Een betere verbinding realiseren tussen de IJssel en De Posbank, als economische kans voor het dorp Rheden.

Prestaties

- Wij voeren de relevante opgaven uit het Masterplan Recreatie en Toerisme uit. Daar waar mogelijk zullen we de opgaven faciliteren, subsidiëren (cofinanciering) en een bijdrage leveren in het realiseren van de vastgestelde opgaven.
- Wij faciliteren en stimuleren nieuwe, recreatieve evenementen op basis van ons evenementenbeleid. Voor bijvoorbeeld de kroonjaren 2019 (operatie market garden) en 2020 (bevrijding) wordt ingezet om 75 jaar na WOII met ‘herdenken, herinneren en herbeleven’ een gezicht te geven. Samen met partners kijken we naar mogelijke evenementen onder dit thema.
- Wij omarmen initiatieven, een voorbeeld is het beleefbaar maken van het Apeldoorns Kanaal.
- Wij stimuleren ecologisch verantwoord gebruik van natuurgebieden.
- Wij maken deel uit van de Veluwe via de “Veluwe Alliantie” en ondersteunen initiatieven die “Veluwe breed” worden opgepakt, Denk hierbij o.a. aan recreatieve zonering van de Veluwe, financiering recreatieve infrastructuur, wandelknooppuntennetwerk, oprichting en financiering van een routebureau.
- Wij faciliteren de profilering en promotie van de landgoederen zone “Gelders Arcadië” door middel van marketing en productontwikkeling. Voorbeelden: het landgoedfestival, de buitenplaats bioscoop en het panorama punten pad.
- Wij starten een onderzoek naar de effecten van een eventuele naamswijziging van het station Rheden.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein Meedoen!	2017
Transformatie Sociaal Domein "De Sociale Visie vertaald; een herijking" 2015 – 2016	2015
Meerjarenbeleidsplan re-integratie "Kansen op werk benutten" 2014 – 2017	2013
Detailhandelsstructuurvisie Kiezen voor eigen kwaliteit	2017
Economisch visie en uitvoeringsprogramma Een actuele economische beleidsnota van en voor de gemeente Rheden 2016-2020	2016

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

a. Gemeenschappelijke Regeling Onderwijs(GRO): opgeheven per 1-1-2019(liquidatiebalans wordt in 2018 opgesteld).
b. Werkvoorzieningsschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma	1. Economische Ontwikkeling					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	35.563	33.740	33.599	33.683	33.387	33.260
Baten	14.568	16.175	15.399	15.399	15.399	15.399
Resultaat voor bestemming	-20.995	-17.565	-18.200	-18.284	-17.988	-17.861
Reserves						
Toevoeging	45	0	0	0	0	0
Onttrekking	1.468	48	0	0	0	0
Resultaat	-19.572	-17.517	-18.200	-18.284	-17.988	-17.861

Programma 2
Welzijn

Missie

Welzijn behandelt een breed beleidsspectrum waarbij zorg voor onze inwoners centraal staat. We willen dat inwoners waardig oud kunnen worden. Daarom helpen we oudere inwoners om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen en te kunnen meedoen. We hebben oog voor onze kwetsbare inwoners en willen eenzaamheid voorkomen en bestrijden. Mantelzorgers, vrijwilligers en initiatieven uit de buurt ondersteunen we van harte. Zij zijn het goud van onze samenleving!

Jongeren moeten zich kunnen ontwikkelen tot gelukkige, zelfstandige volwassenen. Met onze partners proberen we problemen onder jongeren te signaleren en ongewenst gedrag te voorkomen, maar ook hun talenten te ontplooien. We hebben aandacht voor kinderen in armoede en andere financieel kwetsbaren. Sport en bewegen blijft belangrijk voor iedereen. We stimuleren de fysieke, maar ook de mentale en sociale gezondheid van mensen. We zorgen voor duurzame sportaccommodaties.

Ons erfgoed willen we in goede staat doorgeven aan volgende generaties. Wij zijn er trots op. Cultuur vinden we belangrijk, zowel voor de ontwikkeling van kinderen als voor volwassenen. Elkaar ontmoeten en samen dingen doen, delen en genieten.

Wij dragen met ons beleid bij aan de volgende Global Goals:
- einde aan armoede
- einde aan honger
- gezondheid & welzijn
- schoner drinkwater & goede sanitaire voorzieningen

Wonen

Ontwikkelingen

Tot en met 2020 worden Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang rechtstreeks bekostigd via de centrumgemeente Arnhem. Op dit moment is het plan van het Rijk baten en lasten van

BW/MO vanaf 2021 over te hevelen naar de regiogemeenten. Of een en ander budgetneutraal zal gebeuren, is op dit moment nog niet in te schatten.

Hoofddoelstelling

De gemeente Rheden streeft naar een duurzaam woningbestand dat voldoet aan de vraag en bijdraagt aan een goed woon- en leefklimaat.

Ambities

- Bevorderen van de doorstroming op de woningmarkt
- Verduurzamen bestaande woningvoorraad
- Voldoende seniorenwoningen en aangepaste woningen voor mensen met een beperking
- Leefbaarheid in de wijken vergroten
- Onderzoeken nieuwe woonvormen

Prestaties

- In de periode 2019-2023 streven wij naar een nieuwbouwproductie van woningen met aandacht voor levensloopgeschiktheid. Daarbij toetsen wij initiatieven op de juiste kwaliteit en stemmen wij de grotere projecten af in de sub regio.
- Wij inventariseren vraag en aanbod van zowel sociale huur als midden huur in samenwerking met woningcorporaties en particuliere verhuurders. Dit doen wij zowel lokaal en in de sub regio.
- Wij zetten in op lokaal en regionaal woningbehoefteonderzoek en gaan aan de slag met een nieuwe regionale huisvestingsverordening.
- Wij evalueren de huidige woonvisie en schrijven een nieuwe (2020-2025).
- Wij promoten het gebruik van de Blijverslening en geven deze een plek in de sociale infrastructuur, bijvoorbeeld via huisbezoeken aan onze oudere inwoners.
- Wij zetten het project ‘Mijn Huis Mijn Toekomst’ voort en maken prestatieafspraken met onder andere Vivare en Veluwonen over het levensloopgeschikt maken van woningen.
- Wij ondersteunen senioren die kleiner willen wonen.
- Uitstroom uit zorgwoningen bevorderen wij door goede afspraken te maken met Vivare.
- In 2019 ondersteunen wij minimaal 3 inwonersinitiatieven in tenminste 3 kernen, gericht op het activeren en stimuleren van onderlinge hulpvaardigheid in de buurt.
- Op ten minste 5 adressen wordt met behulp van de Blijverslening woningaanpassing gerealiseerd zodat de bewoners langer, veilig en comfortabel thuis kunnen wonen.
- Op 100 adressen worden lichte aanpassingen (tot maximaal € 1.950) gedaan zodat de bewoners langer, veilig en comfortabel thuis kunnen wonen (Mijn huis mijn toekomst). Dit in samenwerking met STOER, verhuurders, aannemers en klusbedrijven.

Zelfstandige senioren

Hoofddoelstelling

Wij helpen inwoners om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen en te kunnen meedoen in de samenleving. Wij willen bijvoorbeeld problemen bij senioren in een vroeg stadium signaleren en vertalen naar passende oplossingen, zoals het aanpassen van de fysieke omgeving en oplossingen vanuit de sociale omgeving (denk aan aanpakken eenzaamheid, buurtinitiatieven, ondersteuning mantelzorgers).

Ambities

- De tevredenheid over de huisbezoeken van ouderenadviseurs bij 70-plussers blijft op peil (peiljaar 2018).
- Het aantal woningaanpassingen dat vanuit de gemeente worden toegewezen, neemt af ten opzichte van peiljaar 2015.

Prestaties

- 1.200 inwoners van 70 jaar en ouder krijgen de uitnodiging om bezocht te worden door een ouderenadviseur. Deze adviseur kan hen bijpraten over voorzieningen, biedt een luisterend oor en kan de inwoners, indien nodig, doorverwijzen.
- In nauwe samenhang met het beleidsveld Wonen (zie bovenstaand) is er extra aandacht voor de zelfstandige woonsituatie van senioren.
- We realiseren bij de nieuwbouw van het zwembad in onze gemeente een doelgroepenbad en zorgen dat de verschillende doelgroepen in staat worden gesteld het bad te bezoeken.
- Er komt onafhankelijke cliëntondersteuning speciaal gericht op mensen met dementie en andere geheugenproblemen.

Mantelzorg

Hoofddoelstelling

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn een groot goed in onze samenleving. Wij faciliteren en ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers waar nodig en gewenst. Jongeren die mantelzorger zijn, ondersteunen wij optimaal. Wij willen de samenredzaamheid in onze gemeente versterken.

Ambities

- In 2020 ervaart twee derde van de mantelzorgers van deelnemers dankzij de uitleenvoorziening minder druk. Hierdoor kan de doelgroep langer thuis blijven wonen.
- Het aantal vrijwilligers in de gemeente Rheden blijft gelijk.
- De bekendheid van de algemene voorziening voor onafhankelijke cliëntondersteuning bij 'Het Gesprek', stijgt van 27% in 2016 naar 35% in 2020. Deze percentages betreffen de groepen inwoners die zich melden bij het Sociaal Meldpunt.

Prestaties

- We vergroten de bekendheid van mantelzorgondersteuning en respijtzorg door MVT, het ondersteuningspunt voor Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp in Arnhem, te positioneren als het loket en door af te stemmen met formele partijen zoals huisartsen.

- Met betrokken partijen gaan we in gesprek hoe we de bewustwording onder jonge mantelzorgers verder kunnen vergroten.
- De uitleen van technische hulpmiddelen gericht op mensen met geheugenproblemen is algemeen toegankelijk. Zeker 50 mensen maken hiervan gebruik. Zij kunnen hierdoor langer thuis wonen.
- In 2019 starten wij een informatiecampagne over de activiteiten voor (kwetsbare) inwoners in dorpshuizen.
- In 2019 starten wij drie tussenvoorzieningen (hybride voorziening) op, naast Ons Raadhuis in Velp, het inloophuis Dieren en werkplaats Rheden.
- Wij verkennen met de dorpshuizen en de tussenvoorzieningen bij welke (nieuwe) activiteiten er ondersteuning nodig is.
- Het Loket Vrijwillige Inzet biedt (deskundigheids)trainingen, advies en ondersteuning aan vrijwilligers om hen te ontlasten, hun werk effectiever in te richten en hulp in te schakelen.
- Wij zetten verder in op de methode van 'Het Gesprek'. Deze leidt tot een individueel arrangement waarin de eigen inzet, de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers en algemene- en maatwerkvoorzieningen samenkomen. De vraag van de inwoners is daarbij altijd leidend. Waar mogelijk heeft de inwoner een consulent voor alle (gemeentelijke) diensten.

Cultuur

Hoofdoelstelling

Rheden kiest er voor om kunst en cultuur als middel in te zetten om inwoners gezond, veilig en relatief gelukkig te laten wonen, werken en recreëren, jong te laten zijn en ouder te laten worden. Het doel van cultuurbeleid is het mogelijk maken en stimuleren dat inwoners kunnen deelnemen aan kunst en cultuur. Vanuit de waarde jezelf te uiten en daaraan plezier te beleven.

Ambities

- Verbinden van doelgroepen onderling in de Rhedense samenleving
- Culturele activiteiten zijn er voor iedereen
- Ontwikkelen van kinderen op het gebied van cultuur
- Participatie in de samenleving versterken (verenigingsleven).
- De actieve cultuurparticipatie is in 2020 op hetzelfde niveau als de nulmeting in 2016: 24% zeer actief en 35% enigszins actief.

Prestaties

- Initiatieven voor culturele ontmoetingen in andere accommodaties en/of bij verenigingen stimuleren. Wij zetten de komende jaren in op samenwerking binnen één dorps-/cultuurhuis (theater, ouderensoos, bibliotheek, kinderopvang, tentoonstellingsruimte, zalencentrum, etc.). Uitgangspunt is dat de gemeente activiteiten subsidieert en niet de voorzieningen.
- Onze basisinstellingen RiQQ, Bibliotheek en Filmhuis structureel te ondersteunen.
- Een podiumregeling in te stellen voor cultureel-maatschappelijke organisaties.
- Een cultuurnota formuleren en uitvoeren.
- Wij zetten combinatiefunctionarissen en beweegcoaches in die een netwerk vormen, ondersteuning bieden en activiteiten organiseren op cultuur en mediawijsheid op scholen en in de wijken.
- Wij ondersteunen het ZOOM festival.

Erfgoed

Doelstellingen

Cultuurhistorisch erfgoed (historisch landschap, archeologie, historische bouwkunst en de verhalen) vormt samen met het unieke landschap de basis van de grote ruimtelijke kwaliteit van Rheden. Wij zijn trots op ons erfgoed en willen het in goede staat doorgeven aan volgende generaties.

Ambities

- Behoud van de kwaliteit van het cultuurhistorisch erfgoed.
- Erfgoed gebruiken als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen waarbij behoud en ontwikkeling elkaar versterken.
- Kennis over erfgoed zoveel mogelijk delen.
- Inzetten erfgoed voor de beleving en promotie van de gemeente.
- Het uitvoeren van de vastgestelde agenda 2018 van de Erfgoednota.
- Behouden, ontwikkelen en uitdragen van de beschermde monumenten en andere beeldbepalende panden, het cultuurlandschap, de archeologische resten en het immateriële erfgoed.

Prestaties

- Flexibel bestemmen en/of bevorderen dat erfgoed voor vestiging van ateliers of kleine bedrijfsruimtes beschikbaar kan worden gesteld.
- Wij maken het binnen de bestaande regelingen mogelijk dat (gemeentelijke) monumentale panden - en al dan niet binnen een beschermd dorpsgezicht - kunnen worden verduurzaamd. Het Monumentenfonds zal hiervoor mede ingezet worden. Daartoe wordt samengewerkt met de vrijwilligers van o.a. *Rheden op de Kaart* en *Open Monumentendag*.
- Uitvoeren van de acties die voor 2018 op de Uitvoeringsagenda staan.
- Wij maken samen met inwoners een ruimtelijk kwaliteitsplan in de beschermde dorpsgezichten, inclusief met eventueel te treffen (duurzaamheids-) maatregelen.
- Opleveren van een gebiedsdekkende kaart met landschapselementen.
- Actualiseren en door ontwikkelen van het erfgoedplan tot een volwaardige, digitaal ontsloten, gebiedsatlas.
- Faciliteren broedplaatsen en burgerinitiatieven waar dit vanuit erfgoed mogelijk is. We gaan erfgoedcomplimenten uitdelen aan mensen die iets moois voor ons erfgoed hebben gedaan.
- Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet voegen we de Welstandscommissie en Commissie Cultuurhistorie tot één Commissie Ruimtelijke Kwaliteit samen.
- Stimuleren van monumenteneigenaren tot goed onderhoud.
- Implementeren Erfgoedwet.
- Samen met de andere Gelderse Arcadië-gemeenten en provincie Gelderland werken aan erfgoed in relatie tot kunst en cultuur, sociale projecten en toeristisch-recreatieve producten.
- Uitvoeren van het actieprogramma “Landgoederen”.

Jeugd

Ontwikkelingen

- Vanaf 1-1-2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatie-programma (RVP) 0-18 jaar. Regionaal is gekozen voor een taakgerichte bekostiging waarbij gemeenten de rijksmiddelen één op één overhevelen naar de VGGM.
- Transformatie jeugdhulp: De decentralisatie van de jeugdhulp is qua systeem omgezet (transitie), maar de zorginhoudelijke wijziging (transformatie) loopt achter. We zien toenemend aantal jeugdigen in zorg, een krappe arbeidsmarkt en krappe budgetten. Om te komen tot goede, passende en tijdige hulp zijn extra inspanningen nodig. Een aantal rijksprogramma's (Zorg voor Jeugd, Scheiden zonder schade, Besluit met muisjes, Geweld hoort nergens thuis) gaan hier lokaal op doorwerken de komende jaren.

Hoofddoelstellingen

De opgave voor de komende jaren is het vormgeven aan een gemeenschap waarin voor jeugd en gezin voorwaarden aanwezig zijn zich te ontwikkelen én zij hierbij, wanneer nodig, worden ondersteund.

- Wij bevorderen de fysieke, mentale en sociale gezondheid van onze jeugd
- Wij versterken de signalerings- en verwijsfunctie
- Wij zetten ons specifiek in op risicogroepen om uitval te voorkomen
- Wij zetten ons in om het landelijk 'Actieplan Pleegzorg' en "Zorg voor de jeugd" zo goed mogelijk te vertalen naar de Rhedense situatie.
- Wij benutten het netwerk rondom het kind of jongere maximaal

Ambities

- Het tevredenheidsniveau van inwoners (van 0 tot 100) die contact hebben met onze Toegang blijft op peil. We streven naar minimaal een score van 7,5 bij Wmo en Jeugd (bron CEO).
- Het tevredenheidsniveau van de inwoners (van 0 tot 100) over de ondersteuning door middel van maatwerk blijft op peil. We streven naar minimaal een score van 7,5 bij Wmo en Jeugd (bron CEO).
- Bij 95% van de jeugdbeschermingszaken is voorafgaand en bij afsluiting daarvan de jeugdige en familie betrokken bij de beschermingstafel.
- Eind 2019 is er sprake van een belangrijk verschil tussen het aantal verwijzingen vanuit Huisartsenpraktijken met jeugd-GGZ en vanuit Huisartsenpraktijken zonder jeugd-GGZ ondersteuning. Ter vergelijk: in de periode Q2 2017 tot Q2 2018 was er geen groot verschil. Bron: Karakter Academy.
- Wij willen in 2022 meer pleegouders vinden en minder kinderen in residentiële leefgroepen ten opzichte van 2018.
- Het aantal leerlingen van 12-18 jaar, dat extra jeugdgezondheidszorg én een indicatie verzuim krijgt, stabiliseert of daalt (bron: Jaarverslagen Jeugdgezondheidszorg).
- Wij voorkomen uitval van (overlast gevende) risicojongeren door aanvullend jongerenwerk. Wij willen perspectief bieden aan jongeren zodat ze zelfstandige inwoners worden.
- Wij verminderen het aantal kinderen in de knel door complexe conflictscheidingen in 2022 ten opzichte van 2018.
- Wij zetten in op het stimuleren van de talenten van jongeren.

Prestaties

- Voorlichting geven voor jongeren op scholen, deskundigheidsbevordering geven voor professionals en lichte hulpverlening voor alle inwoners op het gebied van fysieke, mentale en sociale gezondheid.

- Actief zoeken naar pleegouders voor de tijdelijke opvang van jongeren.
- Samenwerkingsafspraken maken met betrokken actoren (leerlingen, ouders, mentoren, jeugdartsen en consulenten leerling-zaken) en wij ontwikkelen een integrale jongerenaanpak gericht op ondersteuning van kwetsbare jongeren in overgang naar volwassenheid.
- De taken van de jeugdbeschermingstafel breiden we uit. Niet alleen voorafgaand aan een jeugdbeschermingszaak, maar ook bij het afsluiten van een jeugdbeschermingszaak wordt dit op de jeugdbeschermingstafel met de betrokkenen besproken (toetsende taak Raad voor de Kinderbescherming).
- Wij stellen een actieplan pleegzorg op, gericht op de Rhedense situatie en geven daar uitvoering aan.
- De ondersteuning van de huisartsen op het gebied van jeugd-GGZ richten wij in op basis van de uitkomst van de evaluatie van de pilot Specialistische Ondersteuning Huisartsen (SOH) uit 2018.
- Wij zetten middelen in voor het (outreachende) jongerenwerk.
- Wij stellen beleid op ter bescherming van kinderen in de knel door conflictechtscheiding en sluiten hierbij aan op het landelijk programma “scheiden zonder schade”.

Armoede

Hoofddoelstelling

Wij stellen alle inwoners van Rheden in staat om mee te doen in de samenleving. Ook de inwoners van Rheden die financieel kwetsbaar zijn (<120% van de bijstandsnorm) en hiervoor zelf (dan wel binnen hun omgeving) onvoldoende mogelijkheden vinden. Wij bestrijden kinderarmoede.

Ambities

- Kinderen moeten drempelloos kunnen meedoen in de samenleving zonder het stigma van armoede.
- Wij zetten in op samenwerking tussen verschillende partijen om armoede zo goed mogelijk te bestrijden.
- Minimabeleid dient armoede te voorkomen en participatie te bevorderen.
- Jongeren en jong volwassenen van 18 t/m 23 jaar moeten kunnen meedoen in de samenleving.

Prestaties

Vergroten de bekendheid van de verschillende voorzieningen door blijvend in te zetten op communicatie en informatievoorziening.
- Uitbreiden van het programma aanbod van de Gelrepas naar de behoefte van de inwoner.
- Wij versterken de lokale regie op armoede samen met de lokale partijen, door het stimuleren van de samenwerking tussen de verschillende partijen, zoals het platform Armoede.
- Het betrekken van de jeugd bij ontwikkelingen in het kind pakket (Deelname gemeente Rheden aan het landelijke project “Speaking Minds”) en passen het pakket waar mogelijk daar op aan.

Schulddienstverlening

Ontwikkelingen

Al vele jaren stijgen de uitgaven van bijzondere bijstand voor bewindvoering. Zowel landelijk als lokaal. In 2019 wordt besluitvorming verwacht over een nieuwe wet waarbij gemeenten adviesrecht krijgen voordat door de rechter besluit over het opleggen van bewindvoering. Vooruitlopend op de invoering van dit wetsvoorstel verwachten wij in 2019 te komen met nieuwe initiatieven die de instroom in kunnen bewind voering beperken.

Doelstellingen

De inzet van schulddienstverlening heeft als doel het stimuleren van meedoen naar vermogen in de maatschappij en een schuldenvrije toekomst. We willen preventie van schulden, met specifieke aandacht voor jongeren en jong volwassenen.

Ambities

- Wij willen samenwerking in de keten realiseren
- Schulden willen wij zoveel als mogelijk voorkomen en zetten in op preventie.

Prestaties

- In 2019 brengen wij het aantal inwoners met betalingsachterstanden volledig in beeld op zogenaamde 'vaste lasten'. Op basis hiervan formuleren wij voor 2020 concrete ambities voor het bereik en de ondersteuning van deze inwoners.
- Verminderen van schuldenproblematiek door afspraken en samenwerking met woningcorporaties.
- Wij starten samen met energiebedrijven, wooncorporaties, zorgverzekeraars en diensten voor algemene heffingen (De Connectie, Belastingdienst) een preventief project *Vroeg Eropaf Aanpak* bij betalingsachterstanden en bieden inwoners directe, concrete hulp.
- Wij zetten in op een gebruik van de formulierenhulp en laagdrempelige ondersteuning door 400 inwoners.
- Inzet van een schuldhulpcoach.
- Alle inwoners van 18 jaar krijgen een voorlichtingsmap over o.a. financiën.
- Wij gebruiken het cliënttevredenheidsonderzoek om verbeteringen uit te voeren.

Volksgezondheid

Onze doelstellingen

Wij bevorderen de fysieke, mentale en sociale gezondheid van de inwoners van Rheden. Zelfredzaamheid en samenredzaamheid zijn belangrijke uitgangspunten in de Rhedense samenleving en een voorwaarde voor participatie.

Ambities

- Het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid.

- Iedereen mee laten doen in de samenleving. Ook moeilijk bereikbare doelgroepen, zoals bijvoorbeeld dementerenden.
- Verbeteren van de vitaliteit van inwoners.

Prestaties

- Wij zetten ons preventie- en leefstijlbeleid voort.
- Samen met de GGZ pakken we de problematiek van toename van mensen met verward gedrag op.
- Wij intensiveren de samenwerking tussen huisartsen en gebiedsteams om goede zorg en ondersteuning mogelijk te maken.
- Wij ontwikkelen een visie op beschermd wonen als voorbereiding op 2022 wanneer Rheden zelf verantwoordelijk wordt voor beschermd wonen.
- Inwoners met verward gedrag de juiste ondersteuning te bieden.
- Wij voeren het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) uit. Speerpunten voor de periode 2018-2020:
  a. wij ondersteunen minimaal 10 scholen bij het ontwikkelen van beleid en activiteiten gericht op voldoende bewegen en gezonde voeding (Gezonde School);
  b. wij stimuleren kinderopvang organisaties om te gaan werken met de Gezonde Kinderopvang aanpak;
  c. in de kernen Velp en Rheden starten wij samen met zorgverleners en sportaanbieders een gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) voor kinderen met overgewicht en hun ouders;
  d. wij ondersteunen verenigingen bij het inrichten van een gezonde sportkantine.
- In samenwerking met zorgverzekeraar Menzis, Wageningen University, sportaanbieders en zorgverleners organiseren wij voor 50 inwoners met een lagere sociaal economische status een gecombineerde leefstijlinterventie (GLI). Met deze interventie worden inwoners begeleid naar een gezonde leefstijl.
- Wij zetten voorlichting voor jongeren en ouders op alle middelbare scholen, deskundigheidsbevordering voor professionals en lichte hulpverlening voor alle inwoners in op het gebied van middelengebruik en verslavingen.
- Wij organiseren voorlichting over verschillende gezondheidsthema's (zoals gezondheidszorg in Nederland, opvoeden en opgroeien, gezonde voeding en seksuele gezondheid) voor statushouders. Voor professionals die werken met verschillende culturen organiseren wij deskundigheidsbevordering.
- Wij zorgen voor een dekkend netwerk van openbare AED's en promoten reanimatiecursussen en aanmelding als burgerhulpverlener.
- Wij ontwikkelen in samenwerking met VGGM, politie en betrokken zorgorganisaties een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag.

Sport & Bewegen

Ontwikkelingen

BTW vrijstelling Sport - Per 1 januari 2019 wordt de sportvrijstelling uitgebreid. Het sportbesluit, waarmee ter beschikkingstelling onder het verlaagde tarief kon vallen, kan dan niet meer worden toegepast door de gemeente. Dat betekent dat de gemeente geen BTW meer in rekening mag brengen voor de ter beschikkingstelling van sportaccommodaties, máár ook dat de voorbelasting niet meer in aftrek kan worden gebracht. De gemeenten kunnen echter een beroep doen op de regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK). Hiermee kan vooraf een bijdrage worden aangevraagd voor de verwachte BTW last. Of het hele bedrag zal worden toegekend is afhankelijk

van het totaal van de aanvragen en het beschikbare budget. Het uitkeringsplafond voor 2019 is vastgesteld op € 152 miljoen.
Voor Sportverenigingen en sportstichtingen is er de subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties. Hiermee worden ze gestimuleerd om sportaccommodaties in stand te houden en sportmaterialen aan te schaffen.

Hoofddoelstelling

Onze opgave ligt op behoud en veiligheid van voorzieningen en aandacht voor bijzondere doelgroepen. Onze gemeente heeft zorg voor een goed behoud van openbare sportlocaties. Dit onderdeel heeft een directe relatie met het onderdeel volksgezondheid.

Daarbij is er aandacht voor het verduurzamen van onze sportaccommodaties. Sport- en beweegdeelname blijft een belangrijk aandachtsveld. Wij continueren daarom het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) in de jaren 2018 t/m 2020. Daarvoor zetten wij een JOGG-regisseur in.

Ambities

- Versterking van het doelgroepenbeleid
- Behoud en doorontwikkeling van voorzieningen
- Profileren gemeente Rheden op gebied van sport en bewegen
- Verbeteren van de vitaliteit van inwoners
- De sport- en beweegdeelname van inwoners vergroten.
- Bredere bekendheid van de “Open Club-gedachte” onder sportverenigingen.

Prestaties

- Wij richten ons de komende jaren op de jeugd en senioren door middel van bijvoorbeeld de inzet van combinatiefunctionarissen en beweegcoaches, die: activiteiten en ondersteuning op het gebied van sport organiseren en uitvoeren op scholen; sportactiviteiten in de wijk organiseren en sportaanbieders ondersteunen.
- Specifieke groepen (zoals senioren, kinderen uit lage inkomensgroepen en mensen met een beperking) helpen wij om een geschikte vorm van sport en bewegen te vinden.
- Realisatie van een zwembad. Hiermee maken wij het mogelijk dat alle inwoners van jong tot oud kunnen bewegen en meedoen.
- Wij zetten het regionale loket Uniek Sporten in, die: het lokale aanbod van aangepast sporten in kaart brengt; inwoners met een beperking helpt bij het vinden van een geschikte sport- of beweegactiviteit, beweegmaatjes, financiële ondersteuning en hulpmiddelen; lokale sportaanbieders ondersteunt bij het opzetten of door ontwikkelen van aangepast sportaanbod; de doelgroep stimuleert in beweging te komen.
- Wij stimuleren het sporten en bewegen door fiets-, vaar-, wandel- nordic walking en hardlooproutes te creëren en uit te breiden.
- Wij introduceren de Open Club Aanpak bij sportverenigingen
- Wij continueren het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG).
- Wij starten een pilot waarbij wij de brede introductie verzorgen van de 'Open Club' gedachte met het uitgangspunt dat de sportclub een centrale plek voor ontmoeting is.
- Wij werken mee aan initiatieven van sportverenigingen om zich te ontwikkelen tot een “Open Club”.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein Meedoen!	2017
Beleidsregels VVE en peutersubsidie 2017	2017
Wet verordening kinderopvang	2017
Peuterbeleid 2016-2018	2016
lokale nota publieke gezondheid	2016
Regionale visie Publieke gezondheidszorg Gelderland Midden	2016
Transformatie Sociaal Domein "De Sociale Visie vertaald; een herijking" 2015 – 2016	2015
Kadernota 'Naar samenredzaamheid in Rheden'	2014
Keuzenota Decentralisaties Sociaal Domein	2014
Sociale Visie Rheden "Van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid"	2013
Kadernota minimabeleid "Samen armoede aanpakken" 2015 - 2018	2014
Gemeentelijk beleid toezicht en handhaving kinderopvang (herzien)	2012
Erfgoedverordening	2017
Subsidieverordening erfgoed	2017
Kredietvoorwaarden Monumentenfonds Rheden	1998
Archeologienota Uitgediept	2008
Erfgoednota	2017

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Het gaat hier om de volgende organisaties:

a. Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR);
b. Veiligheids- Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
c. Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN);
d. WeHelpen Coöperatie U.A.;

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties

Wat gaat het kosten?

Programma	2. Welzijn					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	36.361	37.647	35.905	36.211	36.623	37.223
Baten	2.631	2.452	2.202	2.202	2.202	2.202
Resultaat voor bestemming	-33.730	-35.195	-33.703	-34.009	-34.421	-35.021
Reserves						
Toevoeging	680	244	0	0	0	0
Onttrekking	3.387	626	10	10	10	10
Resultaat	-31.023	-34.813	-33.693	-33.999	-34.411	-35.011

Programma 3
Gebiedsontwikkeling

Missie

Wij werken aan een kwalitatieve woon- en leefomgeving in elk van de zeven dorpen en het buitengebied. Samen met inwoners, bedrijven en organisaties bepalen we wat de voorwaarden zijn voor een aantrekkelijke en gezonde omgeving waar iedereen zich thuis voelt. We blijven de historische karakteristieken van dorpen en buitengebieden koesteren. De relevante beleidsthema's hierbij zijn: Ruimtelijke Ordening; Mobiliteit en infra; Natuur en landschap.

Wij dragen met ons beleid bij aan de volgende Global Goals:
- industrie, innovatie en infrastructuur
- veilige en duurzame steden
- bescherming van zeeën en oceanen
- herstel ecosystemen en behoud biodiversiteit

Ruimtelijk kader en Ondersteunen Initiatieven

Ontwikkelingen

De Omgevingswet zal, zoals het er nu naar uitziet in 2021 in werking treden. Deze wet heeft de volgende doelstellingen:
- een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving en veranderende rol voor gemeentebestuur;
- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Bij de meerjarige implementatie van deze wet zal gebruik gemaakt worden van vele reeds lopende initiatieven in de organisatie die aansluiten bij deze doelstellingen.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat er voor de plannen uit de structuurvisies in de jaren 2018 tot en met 2022 jaarlijks € 200.000 beschikbaar komt in de vorm van een fonds. Daarnaast is de provincie Gelderland in 2018 definitief akkoord gegaan met onze verantwoording voor de ISVI-, II- en III-programma's. In de beschikking geeft de provincie aan dat de gemeente Rheden het resterende subsidiebedrag mag houden (€ 249.029), mits dit wordt aangewend voor fysieke

maatregelen die voortvloeien uit de structuurvisies en in lijn zijn met de doelstellingen van het ISV. Daarmee komt er in het uitvoeringsfonds in totaal € 1.249.029 beschikbaar. Het fonds is niet toereikend om alle maatregelen in de structuurvisies uit te voeren. Voor enkele grotere projecten is gedurende de looptijd van de visies nadere besluitvorming nodig in de vorm van een beleidsinitiatief. Binnen het fonds zoeken wij naar een zo optimaal mogelijke inzet van middelen door deze te koppelen aan bestaande budgetten, te gebruiken als aanjager voor nieuwe ontwikkelingen (vliegwieleffect) of voor het verkrijgen van externe (co)financiering en subsidies. Om te waarborgen dat er een enigszins evenwichtige spreiding door de gemeente komt, reserveren wij binnen het fonds een vast bedrag per gebied en brengen vervolgens een nadere verdeling aan op basis van het inwoneraantal. Concreet ziet dat er als volgt uit:

Gebied	*Vast bedrag*	*Variabel bedrag (o.b.v. inwoners)*	*Totaal*
Velp	€ 75.000	€ 272.110	€ 347.110
Rheden	€ 75.000	€ 110.541	€ 185.541
De Steeg	€ 75.000	€ 15.128	€ 90.128
Ellecom	€ 75.000	€ 15.530	€ 90.530
Dieren	€ 75.000	€ 199.359	€ 274.359
Spankeren	€ 75.000	€ 11.450	€ 86.450
Laag Soeren	€ 75.000	€ 10.274	€ 85.274
Buitengebied	€ 75.000	€ 14.637	€ 89.637
			€ 1.249.029

Hoofddoelstelling

- Wij werken aan het behoud en de vergroting van de kwaliteit van onze dorpen en het buitengebied van onze gemeente
- Wij werken samen met inwoners, ondernemers en organisaties aan de voorwaarden voor een aantrekkelijk, gezonde omgeving waarbij we de historische karakteristieken van de dorpen en het landschap koesteren.

Ambities

- Wij faciliteren, stimuleren en daar waar nodig het scheppen van (planologische) kaders voor het realiseren van de gewenste resultaten uit de programma's en wensen en/of initiatieven uit de samenleving.
- Ons ruimtelijke kader is op orde.
- Wij geven samen met onze partners uitvoering aan de structuurvisies.
- Wij contineren ons strategisch grondbeleid om onze beleidsdoelen te realiseren.
- Wij zijn voorbereid op de komst van de Omgevingswet.

Prestaties

- In 2019 leggen wij de visie voor het buitengebied ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. De visie voor het buitengebied stellen wij op als Omgevingsvisie om op die manier, samen met alle betrokken partijen, ervaring op te doen met de Omgevingswet.
- De visies voor de dorpen en het buitengebied bevatten een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen. In 2019 werken wij verder aan de uitvoering van deze maatregelen.
- Wij stellen een monitor op die inzicht geeft in de uitvoeringsmaatregelen van alle structuurvisies. Met deze monitor leggen wij periodiek verantwoording af over de voortgang, onder meer in onze gesprekken met bewoners- en ondernemersverenigingen.

- Wij begeleiden proactief ruimtelijke initiatieven, (gebiedsontwikkelings)processen en realiseren van projecten gebiedsontwikkeling waarbij sprake is van een gemeentelijk belang. Voorbeelden zijn de gebiedsontwikkelingen Winkelcentrum e.o. Calluna, nieuw zwembad, woningbouw op verschillende locaties. De voortgang wordt twee keer per jaar gerapporteerd aan de gemeenteraad.
- Wij geven uitvoering aan het project Zuidflank.
- Voor het Rivierklimaatpak leggen we een intergemeentelijke structuurvisie voor aan de gemeenteraad.
- Wij onderzoeken hoe we welstandsvrij bouwen als norm in de praktijk kunnen brengen.
- Wij stellen een nieuwe nota grondbeleid op.
- Het proces tot versoepeling en vereenvoudiging van de begeleiding van ruimtelijk initiatief in kader van planologische inpassing en omgevingsvergunningverlening worden afgestemd op de Omgevingswet, waarbij de klant in een zo vroeg mogelijk stadium een snel, eenduidig en integraal advies krijgt.
- De actualisatiebestemmingsplannen van Rheden Centrumgebied, Rheden Haveland en het Landelijk gebied zullen in 2019 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Daarnaast wordt in 2018 gewerkt aan
- Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet wordt een kader stellende startnotitie implementatie Omgevingswet (betreft het gehele proces van de implementatie van de Omgevingswet) opgesteld.

Wijkvernieuwing

Ontwikkelingen

Steeds vaker geven gemeente inwoners middelen in handen om zelf iets moois te realiseren in wijk of buurt. In de gemeente Rheden hebben we een soortgelijke ervaring opgedaan met het sociaal innovatiefonds. Vanuit die ervaring willen we een stap verder zetten door te gaan werken met zogeheten buurtbudgetten. De uitgangspunten en voorwaarden hiervoor moeten worden ontwikkeld.

Hoofddoelstelling

- We streven naar leefbaarheid en woonkwaliteit in onze wijken

Ambities

- Continueren van de wijkvernieuwing Velp Zuid tot 2025.
- Realiseren van toekomstbestendige woningen bij de wijkvernieuwingen.
- Afronden onderzoek toekomstige wijkvernieuwingen.

Prestaties

- We vullen de bestaande overeenkomsten met Vivare aan met een realisatieovereenkomst voor de resterende deelplannen in Velp-Zuid
- Samen met Vivare en partners verkennen we de mogelijkheden voor wijkvernieuwing, een mogelijke locatie is de wijk Stenfert.

Mobiliteit, infra en beheer openbare ruimte

Ontwikkelingen

In 2019 wordt de kadernota Openbare Ruimte opgesteld, aansluitend de beheerplannen. De voorbereidingen voor de kadernota en beheerplannen zijn opgestart. Bij het opstellen van de nieuwe kadernota Openbare Ruimte gaan we van kwaliteitsgericht beheer naar beheer op basis van risico's (assetmanagement). De keuzes van beheer worden bepaald aan de hand van prioritering. Met de totstandkoming van de kadernota Openbare ruimte geven we invulling aan de motie Beheer Openbare Ruimte is maatwerk.

Vanwege de economische groei in Nederland stijgen de prijzen. Dit heeft consequenties voor diverse aanbestedingen. Middels collegebesluit zijn een aantal kredieten bijgesteld. De prijzen van aanbesteden van projecten en onderhoudscontracten liggen gemiddeld 10% tot 20% hoger dan de ramingen.

Hoofddoelstellingen

- Wij beheren de openbare ruimte, zodat deze maximaal bruikbaar is en op een logische wijze aansluit bij het landschap.
- Een veilige en bereikbare woon-, werk en leefomgeving.

Ambities

- Het beheer van de openbare ruimte uitvoeren conform de kwaliteitseisen opgenomen in de kadernota en uitgewerkt in de verschillend beheerplannen. Op basis van eerdere moties en vooruitlopend op de nieuwe kadernota en beheerplannen wordt er op een aantal locaties (bv. winkelcentra, verzorgingstehuizen) al gedifferentieerd beheer op basis van assetmanagement toegepast.
- We zullen, als gevolg van de klimaatadaptatie, 20% minder verharding bij het onderhoud en de herinrichting van de openbare ruimte aanleggen ter bestrijding van de wateroverlast.
- Het samen met bewoners zorgen voor het onderhoud van de openbare ruimte waarbij we streven naar het in stand houden van ons vrijwilligersbestand en waar mogelijk een uitbreiding realiseren.
- Het reduceren van de rioolkosten met 13% in 2020 t.o.v. de prognose van de kostenontwikkeling, zoals in 2010 werd gehanteerd, samen met de waterketenpartners Rijn6 en Olburgen.
- We streven naar bereikbare en toegankelijke dorpen en buitengebied
- We vergroten de verkeersveiligheid waar nodig, bijvoorbeeld nabij scholen
- We versterken de fietsinfrastructuur
- We zorgen voor goed en efficiënt doelgroepenvervoer

Prestaties

- Conform de kadernota Openbare Ruimte wordt het beheer en onderhoud aan riolering, wegen, groen en spelen uitgevoerd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staat zowel de planning als de verantwoording van de uitvoering van ons beheer en onderhoud.
- In het beheerplan zullen de maatregelen onderling worden afgestemd zodat maximaal rekening wordt gehouden met enerzijds het onderhoud en de daaruit voortkomende projecten en anderzijds o.a. de onderdelen klimaatverandering, duurzaamheid, maatregelen voorkomend uit de visie WWZ en circulaire economie.

- De communicatie middelen van “Ik Buurt mee” worden maximaal (elke bijeenkomst met inwoners) benut, om de inwoners te informeren naar de mogelijkheden van beheer in de openbare ruimte.
- Wij blijven ons sterk maken voor een duurzame (verkeers)veilige woon- en leefomgeving, onder andere door het verder aanleggen van 30km-zones binnen de bebouwde kom en 60km-zones erbuiten. Bij de voorbereiding maken we zoveel als mogelijk gebruik van coproduceren waarbij de samenwerking met onze inwoners voorop staat. Bij de uitvoering kiezen wij voor een integrale benadering door zo veel mogelijk mee te liften op andere projecten in de openbare ruimte. In 2019 wordt de 30km zone De Steeg Zuid gerealiseerd en zal het integrale project Dieren Oranjebuurt worden opgestart waardoor in deze wijk ook een 30km zone ontstaat.
- In samenwerking met de andere (spoor)gemeenten en overheden de toename van het goederenvervoer, het vervoer van gevaarlijke stoffen en de wettelijke naleving hiervan over de IJssellijn te voorkomen en/of te monitoren.
- We voeren het onderzoek naar het afschaffen van betaald parkeren in Velp uit.
- We onderzoeken of de dienstregeling voor nachtbussen en andere vervoersvormen van Arnhem naar onze dorpen nog beter kan.
- De veiligheid op het spoor zal worden verbeterd doordat ProRail in 2018 is gestart met het Verbeterplan Overwegen. Het gaat om de verbetering van 7 overwegen en het aanleggen van een fietstunnel in de Lentse Steeg.
- Begin 2019 zal het grootste deel gemeentelijk areaal van Traverse Dieren weer overgedragen zijn aan de gemeente. Ook zal de herinrichting van de stationsomgeving noord in Dieren worden voltooid. Eind 2019 zal ook het laatste onderdeel van Traverse Dieren - de ondertunneling van het spoor nabij het kanaal - worden voltooid, waarna begin 2020 Traverse Dieren als geheel zal worden opgeleverd.
- Kwaliteitsverbeteringsprogramma haltevoorzieningen. Om het gebruik van busvervoer te blijven stimuleren wordt er met behulp van 90% provinciale bijdrage een kwaliteitsverbetering doorgevoerd van de haltes op het vastnet binnen onze gemeente. In 2019 wordt dit project afgerond door ook in Velp deze verbeteringen te realiseren.
- Het grondgebied van de gemeente heeft een goed netwerk voor de fietser. In 2019 zal, mits goedkeuring wordt verkregen van de Raad, gestart worden met de realisatie van de snelfietsroute Arnhem/Dieren.

Natuur en landschap

Hoofddoelstellingen

- Het vergroten van de kwaliteit van de bestaande kernen en het buitengebied
- Het behouden, benutten en versterken van de mogelijkheden van het Rhedens (cultuur)Landschap.

Ambities

- We zorgen voor het behoud, de bescherming en verbetering van natuur en landschap
- We zorgen voor meer biodiversiteit
- Verbetering IJssel-Veluwe gebied met behoud van bestaande ruimte voor agrariërs
- Meer natuurbeleving en bewustwording

Prestaties

- In 2020 is het actieprogramma van het Landschaps Ontwikkeling Plan afgerond.
- We stimuleren de aanleg en het beheer van erf- en landschapsbeplanting en werken daarmee aan het herstel en behoud van onze landschapselementen.
- In 2019 wordt de beheervisie Rozendaalse veld 2019-2029 vastgesteld. De visie draagt bij aan het duurzaam in stand houden van het natuurgebied Rozendaalse veld met gepast medegebruik ten dienste van het algemeen belang van de inwoners en bezoekers van de gemeente Rheden.
- Wij voeren een verkenning uit op de haalbaarheid van het concept Heideboerderij.
- Wij onderzoeken de financiering voor de benodigde extra capaciteit voor handhaving.
- Wij breiden Operatie Steenbreek uit. In 2019 gaan we 2000 m2 afkoppelen en 2000 m2 vergroenen.
- Wij dringen het aantal invasieve exoten terug. in 2019 gaan we door met de aanpak die we in 2017 zijn gestart ten aanzien van de berenklauw en de Japanse duizendknoop.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Convenant Gelders Arcadië	2011
Convenant Groene Vallei Veluwezoom	2012
Detailhandelsstructuurvisie *Kiezen voor eigen kwaliteit*	2017
Economisch visie en uitvoeringsprogramma *Een actuele economische beleidsnota van en voor de gemeente Rheden 2016-2020*	2016
Visie op flexibilisering / functieverruiming op de bedrijventerreinen in de gemeente Rheden	2016
Functieveranderingenbeleid	2013
Nota Bodembeheer	2011
Nota Grondbeleid	2015
Notitie 'Hogere grenswaarden Wet geluidhinder Rheden'	2015
Notitie Integrale handhaving ruimte	2013
Notitie 'Langer thuis in Rheden'	2010
Structuurvisie 'een droom om in te wonen'	2006
Nota Standaardmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden	2015
Nota milieuzonering Rheden	2015
Nota parkeernormen Rheden	2015
Fietsplan Rheden	2016
Structuurvisie Rheden mijn dorp van morgen	2014
Structuurvisie Kleine Kernen	2016
Woonvisie 2014-2020	2015
Nota studentenhuisvesting	2016
Wijkvisie 'Velp Zuid straks'	2009
Visie Wonen welzijn zorg	2016

Welstandsnota inclusief beeldkwaliteitsplannen bijvoorbeeld Landelijk gebied, Beekhuizen, Traverse	2017
Kadernota Openbare Ruimte wegen, riolering en groen/spelen	2013
Groenstructuurplan	2002
Beleidsnota Bomen	2005
Landschapsontwikkelingsplan (LOP)	2007
Verkeersveiligheidsplan	2000
Verkeerscirculatieplan Velp	2008
Verkeerscirculatieplan Dieren e.o.	2013
Parkeerverordening	2013
Nota van uitgangspunten Calluna	2011
Uitgangspunten inrichting openbare ruimte winkelgebied Calluna	2016
De Rhedense klimaataanpak	2016
Uitvoeringsprogramma huishoudelijk afval	2009
Verordening reinigingsheffingen Rheden	2009

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

a. Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
b. Euregio Rijn-Waal;
c. GO Arnhem Nijmegen City Region.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma 3	**3. Gebiedsontwikkeling**					
(Bedragen x € 1.000)	**Rekening**	**Gewijzigde begroting**	**Begroting**	**Meerjarenbegroting**		
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Lasten	13.457	11.779	12.360	12.264	12.014	12.014
Baten	3.500	2.802	2.118	2.078	3.078	2.078
Resultaat voor bestemming	-9.957	-8.978	-10.242	-10.187	-8.937	-9.937
Reserves						
Toevoeging	424	136	0	0	0	0
Onttrekking	671	100	172	172	172	172
Resultaat	-9.710	-9.014	-10.070	-10.014	-8.764	-9.764

Programma 4
Duurzaamheid

Missie

Wij werken aan een duurzame toekomst. Wij dragen ons steentje bij aan het beperken van de klimaatverandering. Dit doen we door het stimuleren van energiebesparing en duurzaam opwekken van energie. Wij willen ons afval zoveel mogelijk gescheiden inzamelen zodat het geschikt is voor hergebruik. Van afval naar grondstof is daarbij onze filosofie; er is op dit beleidsthema dan ook een nauwe verwevenheid met een onderdeel uit programma 1 *de circulaire economie*. Daarnaast beheren en onderhouden we onze openbare ruimte en ons gemeentelijk vastgoed zo duurzaam mogelijk. Wij pakken onze voortrekkersrol op en laten zien hoe we de opgave gezamenlijk waarmaken onder het motto *"Minder praten meer doen".*

De beleidsthema's zijn:
a. klimaat en duurzame energie
b. afval, schoon water en milieu
c. functioneel en duurzaam vastgoed

Wij dragen met ons beleid bij aan de Global Goals op het gebied van duurzame en betaalbare energie, van het aanpakken van en aanpassen aan klimaatverandering en van verantwoorde consumptie en productie.

Klimaat en duurzame energie

Ontwikkelingen

Eind juni 2016 is de beleidsnota 'De Rhedense klimaataanpak 2016-2020' vastgesteld. In 2017 is hiervoor een programmaorganisatie ingericht en is de uitvoering gestart van het naast de beleidsnota tevens vastgestelde Uitvoeringsprogramma. Een belangrijke opgave vanuit het nieuwe klimaatbeleid is het creëren van mede-eigenaarschap in de samenleving voor de klimaatdoelen. In het programma zijn diverse projecten opgenomen die tot doel hebben inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke partners te betrekken bij de uitvoering van het klimaatbeleid en initiatieven vanuit de samenleving te stimuleren.

In het coalitieakkoord 'Rheden geeft energie' is ervoor gekozen om extra inzet op het klimaatbeleid te plegen. Een nieuwe opgave is het warmte transitieplan dat moet worden opgeleverd vanwege de opdracht versneld van het gas af te gaan. In 2019 treedt een aangepast beleidskader voor de klimaatopgave in werking met aangescherpte doelen, acties en resultaten (onder voorbehoud van

vaststelling door de raad in december 2018). Vooruitlopend op het Programmaplan Klimaataanpak 2019-2022 en het uitvoeringsplan 2019 kunnen we alvast een paar resultaten benoemen.

De klimaatverandering brengt eveneens een groeiende opgave met zich mee voor ons waterbeheer. De ligging tussen Posbank en IJssel stelt extra uitdagingen om de overlast te beperken. De toename van mobiliteit en de opgave om asbest te verwijderen zijn zaken die impact hebben op ons milieu.

Ook heeft de nieuwe coalitie de ambitie uitgesproken om een strategie op de gemeentelijke vastgoedportefeuille te ontwikkelingen. In 2019 zal het strategisch vastgoedplan worden vastgesteld. De acties en resultaten kunnen pas ten volle in de begroting 2020 benoemd worden.

Hoofddoelstelling

Wij streven naar een duurzame toekomstbestendige samenleving. Daarvoor moeten wij de klimaatverandering zien te beperken die wordt ingezet door de toegenomen uitstoot van broeikasgassen in de atmosfeer.

Ambitie

Het overkoepelend doel is een CO2 neutrale samenleving in 2040. Een aantal subdoelen voor onze gemeente is:

- We besparen in Rheden ieder jaar 1,5 % op energieverbruik.
- In 2022 is het aandeel duurzaam opgewekte energie in Rheden 16% hoger dan in 2018.
- We zijn in Rheden klaar om de gevolgen van het veranderende klimaat op te vangen. Wateroverlast, droogte en hittestress zijn beperkt en worden zoveel mogelijk voorkomen.
- Onze inwoners zijn zich bewust van hun aandeel in de opgave en handelen daarnaar.

In het beleidskader duurzaamheid staan drie pijlers centraal: klimaatadaptatie, energietransitie en bewustwording van onze inwoners en ondernemers.

Prestaties

Met de uitwerking van het beleidskader, dat binnenkort aan de Raad wordt aangeboden, wordt ook het Klimaatprogramma 2019-2022 ter kennisname aangeboden. Daarin stellen we de concrete activiteiten vast voor 2019 en verder. Deze activiteiten richten zich op:

- Inwoners en ondernemers te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Het betrekken van kennisinstellingen bij onze gemeentelijk activiteiten.
- Afspraken maken met de woningcorporaties over het verduurzamen van hun bezit. Hier ligt een relatie met het thema Wonen in het programma Welzijn.
- Tenminste één aardgas loze wijk te realiseren in 2023.
- Het stimuleren van de productie van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen en omarmen alle vormen van duurzame opwekking.
- Het vergroten van het netwerk van oplaadpalen voor elektrisch vervoer.
- 20% minder verharding in de openbare ruimte.
- Het doorlopend campagne voeren over energie besparing, duurzame opwekking en vergroening van tuinen en straten.
- Instellen van een duurzaamheidslening.
- In het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) leveren we onze bijdrage aan de regionale opgave voor duurzame energieopwekking; zoals wind- en zonne-energie maar ook alternatieve vormen zoals bijvoorbeeld geo-thermiek. Medio 2019 wordt een concreet voorstel vanuit onze gemeente aangeboden.
- Via gericht toezicht en handhaving energiebesparende maatregelen afdwingen bij bedrijven, die achterblijven in het nemen van energiebesparende maatregelen.

- Bedrijven stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen, inzicht krijgen in hun energieregime en de bewustwording te vergroten via het reguliere milieutoezicht op bedrijven.

Afval, water en milieu

Doelstellingen

Wij willen de hoeveelheid afvalstoffen minimaliseren ten gunste van hergebruik. Dit moet leiden tot minder stort en verbranding en daardoor tot minder vervuiling en draagt daarmee bij aan de ontwikkeling van de circulaire economie. Jaarlijks willen wij onze voortgang rapporteren aan de koepelorganisaties en gemeenteraad.

Water en riolering zijn verweven met onze omgeving. We hebben de openbare ruimte nodig voor een goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer. Anderzijds zijn water en riolering nodig om de omgeving goed te laten functioneren. De afvalwaterketen moet bijdragen aan een goede, schone en prettige werk- en leefomgeving met als belangrijkste doel de volksgezondheid. Daarbij moeten de doelen doelmatig worden gerealiseerd tegen minimale kosten.

Ambities

Het overkoepelend doel is een schone, gezond en leefbare water en land omgeving. Specifiek gaan we voor:

- Een doelmatiger beheer van de (afval)waterketen zodat we droge voeten houden, ons water van voldoende kwaliteit is en we blijven beschikken over voldoende zoet water.
- In 2020 wordt 75% van ons afval hergebruikt.
- Het snel detecteren van milieudelicten.
- Het bijdragen aan de versnelling van de sanering van asbestdaken, opdat in 2024 het merendeel van de asbestdaken in Rheden zijn gesaneerd door de eigenaren.

Prestaties

- Samen met onze partners in de waterketen voeren we de acties uit het Watertakenplan Olburgen 2018-2022 uit.
- We ronden in 2019 de stresstesten af, samen met Waterschap en partners in het gebied (gemeenten, waterschappen).
- We werken verder aan de 7 ambities vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, waaronder het opstarten van risicodialogen met stakeholders en partners.
- We gaan een afvalcoach inzetten om met inwoners te komen tot afvalscheiding en de reststoffen te verminderen.
- We gaan een grondstoffenbeleid vaststellen (afvalplan) op basis van geldende kaders met een mogelijke aanscherping van het huidige beleid als gevolg van het belastingplan 2019 en de daarin opgenomen forse verhoging van de kosten voor het storten en verbranden van afvalstoffen.
- Milieutoezicht wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). In 2019 is een extra focus op ondermijning, illegale asbestsaneringen en illegaal grondverzet.
- Samen met de ODRA en de gemeenten in de regio particulieren met een asbest-dak bewust maken van het aanstaande verbod op asbestdaken in 2024 en waar mogelijk faciliteren, gebruik makend van landelijke, provinciale, regionale en commerciële initiatieven.
- Samen met de gemeenten in de regio het strategisch kader rond milieutoezicht actualiseren om de risicogerichtheid en effectiviteit van het toezicht door de ODRA nog verder te vergroten en ruimte te bieden aan de ODRA voor innovatie.

Gemeentelijk Vastgoed

Hoofddoelstelling

Het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed is primair een middel om het beleid en de daaruit voortvloeiende activiteiten te faciliteren. Dit vastgoed dient functioneel, duurzaam en in toenemende mate circulair te zijn binnen kosten-efficiënte kaders.

Ambities

- Het uitgangspunt is dat gemeentelijk vastgoed een middel is dat het gemeentelijk beleid ondersteund. Daarbij geldt dat de gemeentelijke gebouwen passend zijn voor de uitvoering van ons beleid (o.a. scholen, sporthallen en multifunctionele gebouwen).
- Het aantal gebouwen is afgestemd op nut en noodzaak ter ondersteuning van het beleid
- Onze gebouwen zijn binnen de bouwtechnische en financiële mogelijkheden, maximaal verduurzaamd.

Prestaties

De volgende activiteiten voeren wij uit:
- We stellen een strategisch beleidskader gemeentelijk vastgoed op en voeren dit volgens plan uit. Dit plan wordt aangeboden aan de Raad.
- We zetten de eerste stappen in de verduurzaming van onze gebouwen. We zetten in op een energie neutrale gemeentewerf in Dieren en het nieuwe zwembad in Velp wordt gasloos gebouwd.
- We maken een eerste aanzet voor de toekomst van ons gemeentehuis.

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
De Rhedense klimaataanpak	2016
Uitvoeringsprogramma huishoudelijk afval	2009
Verordening reinigingsheffingen Rheden	2009
Raadsbesluit betreffende zwembadstudie	2013
Nota Strategisch accommodatiebeleid	2009
De Rhedense klimaataanpak	2016

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

a. Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma	4. Duurzaamheid					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	10.179	8.910	9.281	9.198	9.021	8.921
Baten	9.200	8.551	9.011	9.011	9.011	9.011
Resultaat voor bestemming	-979	-360	-270	-187	-9	91
Reserves						
Toevoeging	102	0	0	0	0	0
Onttrekking	74	0	0	0	0	0
Resultaat	-1.007	-360	-270	-187	-9	91

Programma 5
Bestuur en Veiligheid

Missie

De kwaliteit van het bestuurlijk handelen is van belang voor een sterke en duurzame gemeente. Meer dan ooit leeft het besef dat gemeente en inwoners gelijkwaardige partners zijn. Om die reden omarmen we partnerschap en passen we onze bestuursstijl daarop aan. Daarbij hoort dat wij inwoners helderheid geven over onze veranderende rol. Wat mogen zij van ons verwachten, wat verwachten wij van hen en welke afspraken maken we samen? Die rolduidelijkheid is nodig om samen met onze partners vraagstukken op te lossen. Anders ontstaat al gauw een Babylonische spraakverwarring.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor plezierig wonen in onze gemeente. Iedereen moet zich veilig voelen en ieders omgeving moet leefbaar zijn. Daarom bestrijden we geweld, discriminatie en (drugs)criminaliteit.

Wij dragen met ons beleid bij aan de volgende Global Goals:
- Partnerschappen voor de doelen
- Vrouwen en mannen gelijk
- Vrede, veiligheid en rechtvaardigheid

In dit licht vormt het binnen onze gemeente ontstane 18e goal (Deel en geef door) een mooi slot: als gemeente bieden wij meer voor onze inwoners door enerzijds best practices te delen met anderen en anderzijds te leren van anderen. Rheden deelt graag haar best practices met derden en wij nodigen collega-gemeenten en andere organisaties uit om hun best practices met ons te delen. Rheden is daarin ondernemend, initiatiefrijk en proactief.

Partnerschap

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft de gemeente veel energie gestopt in het vastleggen van de definitie, afbakening en werkwijze omtrent participatie. Het gaat hierbij om de wijze waarop overheid en inwoners samenwerken. We zien dit als partnerschap. We zien de inwoner, ondernemer of andere belangengroep/stakeholder als partner. Het betrekken van partners bij ontwikkelingen of vraagstukken is vervlochten in onze werkwijze: daar waar het kan en relevant is.
In deze collegeperiode richten we ons niet op het proces om te komen tot een beleidsnotitie maar op het creëren van een draagvlak voor alle partijen welke een rol hebben in het gehele proces van

participatie. We zijn helder in onze definitie van participatie en wat van de overheid verwacht mag worden.

Hoofddoelstellingen

We zetten in op samenwerking om onze doelen te bereiken. We zijn voorstander van samenwerkingsverbanden op lokaal, regionaal, landelijk en mondiaal niveau. Ons credo is: "Samen met de samenleving".

Ambities

- Inwoners beter betrekken vraagt om een cultuurverandering in houding en gedrag. Hiervoor gaan we een proces in met Raad, College en ambtelijke organisatie om hierin een werkwijze te vinden.
- We accepteren dat er per onderwerp of dorpskern verschillend aan partnerschap invulling gegeven kan worden. We communiceren transparant over de wederzijdse verwachtingen, de rollen en de uitkomsten en nemen dit in de afwegingen mee.
- We willen voorkomen dat partijen onbewust uitgesloten zijn van dit proces. Als we merken dat doelgroepen niet mee willen praten, gaan we het gesprek aan om te onderzoeken waaraan dit ligt. Doelgroepen zijn niet verplicht om mee te praten, maar we zetten in op een grotere betrokkenheid van ondernemers en inwoners.
- Op grond van de ervaring met 'Ik buurt mee' ontplooien we initiatieven met de inwoners om de participatie in minder betrokken buurten te versterken.
- We continueren de samenwerking met de VNG Internationaal om op verzoek kennis uit te wisselen en capaciteit te leveren op projectmatige basis. We kunnen van elkaar leren en nemen onze verantwoordelijkheid.

Prestaties

- We gaan in gesprek met onze stakeholders om hun ideeën over partnerschap op te halen.
- We beschrijven, samen met de verschillende partijen (partners, zoals inwoners, raad, college en ambtenaren), op 2 A4-tjes, welke rollen taken en verantwoordelijkheden ieder heeft in de samenwerking.
- We geven invulling aan het partnerschap door in de praktijk aan de slag te gaan.
- We onderzoeken hoe we participatie in minder betrokken buurten kunnen stimuleren.
- We gebruiken nieuwe vormen van samenwerking met bewoners en ondernemers.

Gelijke Behandeling

Hoofddoelstellingen

Mensen die wonen, werken of te gast zijn in onze gemeente behandelen we gelijk en geven we gelijke kansen. Daarbij hoort geen ongelijkheid op grond van geslacht, leeftijd, etniciteit of religie.

Ambities

- We willen mensen die wonen, werken of te gast zijn in onze gemeente gelijk behandelen en een kans geven. Daarbij hoort geen ongelijkheid op grond van geslacht, leeftijd, etniciteit of religie.
- We willen alle vormen van geweld en discriminatie voorkomen en verminderen. Het gaat om gelijke behandeling van mensen in het maatschappelijk verkeer en voor de wet.

Prestaties

- We maken een analyse van mogelijke(sub) thema's op basis waarvan keuzes gemaakt kunnen worden
- We willen een voorbeeld zijn op dit thema, bij de uitvoering van onze diensten
- We zetten in op bewustwording van onbewuste discriminatie en uitsluiting

Veilige Samenleving

Hoofddoelstellingen

- Rheden streeft naar verbetering van leefbaarheid en vermindering van (georganiseerde) criminaliteit waardoor inwoners zich veilig voelen binnen de gemeente Rheden;
- Wij willen alle vormen van geweld voorkomen en verminderen;
- Vanuit onze regierol pakken we in het lokale veiligheidsnetwerk de problemen structureel en gezamenlijk aan. Samen wordt gewerkt onder andere de politie, het Openbaar Ministerie, uitvoerende (zorg)organisaties, bureau Halt, scholen, Raad van Kinderbescherming, Veilig Thuis en het Veiligheidshuis. Ook zijn bewoners, ondernemers en belangenorganisaties betrokken bij dit netwerk.
- Wij blijven zicht houden op de ondermijning in onze gemeente en bestrijden deze. Hierdoor groeit het vertrouwen in de overheid.

Ambities

- Wij realiseren en scherpen de ambitie "Nota Integrale veiligheid Rheden 2017-2020: Samen Rheden nog veiliger maken' aan;
- Wij zetten in op risicogroepen om uitval te voorkomen;
- Wij professionaliseren samen met de regio de rampenbestrijding.

Prestaties

- Wij scherpen het veiligheidsbeleid aan door te sturen op integraal samen te werken. Wij stellen een actieplan voor bewustwording bij medewerkers door integraal samen te werken;
- Wij verbeteren onze informatiepositie op het gebied van ondermijning en voeren het uitvoeringsplan van het kalenderjaar ondermijning uit;
- Wij zorgen voor bewustwording van ondermijning voor inwoners en ondernemers;
- Wij brengen het vraagstuk rond arbeidsmigranten en cliënten van zorgbureau's in beeld;
- Over veiligheid en leefbaarheid wordt op lokaal en/of gemeentelijk niveau over successen en uitdagingen minimaal eens per half jaar gepubliceerd;
- Jaarlijks wordt aan de raad een presentatie gegeven over de cijfers en ontwikkelingen van de 'going concern en growing concern';
- Wij voeren de aanpak alcohol/drugsbeleid uit maar voeren geen experimenten met legalisering van de wietteelt in de gemeente uit;
- Uiterlijk eind 2019 staat de rampenbestrijdingsorganisatie in de gemeente Rheden zoals omschreven in het voorstel Bevolkingszorg Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.
- We maken een plan voor personen met verward gedrag en proberen radicalisering en polarisatie te voorkomen.

Dienstverlening en Communicatie

Ontwikkelingen

- De veranderende samenleving vraagt om een nieuwe manier van communiceren. De gemeente speelt niet enkel de rol van zender en/of ontvanger van informatie, maar is ook regisseur van informatie. Hiervoor is nieuw en passend communicatiebeleid gevraagd.
- Marketing en communicatie wordt steeds meer ingezet om het gebruik van gemeentelijke voorzieningen te optimaliseren. De gemeente Rheden gaat een tandje bijzetten om deze ontwikkeling te faciliteren.
- Het gebiedsgericht werken op de toegenomen locaties maakt dat we vanaf 2019 de rol van gastheer ook inzetten op de locaties in Dieren en Velp. De locatie in Dieren ondergaat een verbouwing (beleidsinitiatief Burgerzaken);
- Het is voor de (semi-)overheid al jarenlang verplicht om websites toegankelijk te maken. Per 1 juli 2018 is dit een wettelijke verplichting. Ook de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (2017) verplicht bedrijven en overheden om hun diensten toegankelijk te maken;
- Op woensdag 20 maart 2019 zijn de verkiezingen van de Provinciale staten van Gelderland. Tegelijkertijd zijn de ook de waterschapsverkiezingen. In onze gemeente zijn dit de waterschappen Rijn en IJssel en ook Vallei en Veluwe. Op donderdag 23 mei 2019 zijn de verkiezingen van het Europees Parlement.

Hoofddoelstelling

De opgave ligt in een goede service en communicatie naar inwoners en ondernemers. Daarbij hoort een effectieve en efficiënte afhandeling van vragen van onze inwoners. Dit moet leiden tot een betere service, kostenreductie, tijdswinst en een goede relatie met onze inwoners. Ook het beter vermarkten van onze voorzieningen is van belang.

Ambities

- Moderne communicatie die passend en tijdig is
- Het vermarkten van gemeentelijke voorzieningen / diensten
- Betere service naar inwoners: gastvrij, efficiënt en integraal
- Wij bieden inwoners een optimaal toegankelijke en bereikbare dienstverlening
- Onze dienstverlening is digitaal en persoonlijk mogelijk.

Prestaties

- Wij stellen een strategisch marketing- en communicatieplan op met daarbij aandacht voor onder andere communicatiebeleid dat aansluit bij de veranderende samenleving. Ook het vermarkten van bijvoorbeeld onze voorzieningen krijgt hierin een plaats.
- Het college bevordert in zijn communicatie en woordvoering de betrokkenheid en invloed van de samenleving en bevestigt hiermee de open bestuursstijl die hij wil uitdragen. Daar horen nieuwe omgangsvormen en open communicatie bij.
- We verbeteren de kwaliteit en snelheid van antwoorden via WhatsApp, Facebook en Twitter.
- Het project Klare Taal is in 2019 afgerond en geborgd in de organisatie. We evalueren onze schriftelijke en mondelinge communicatie met inwoners en gebruiken de feedback voor continue verbetering.
- Een vernieuwde visie op dienstverlening is vastgesteld.
- Onze openingstijden en het werken op afspraak sluiten beter aan op de inwonerswensen.
- Het project Klantmail opvolging draagt bij aan de streefwaarden. De nulmeting is afgerond, resultaten zijn bepaald in een plan van aanpak en het project loopt.

- We ronden de implementatie af van een beter instrument en werkwijze voor inwonerstevredenheidsonderzoeken. Voor inwoners is het makkelijk deelnemen, de respons is toegenomen. De 2e lijns dienstverleners ontvangen betere sturingsinformatie en tips voor de verbetering van de klantprocessen.
- We belasten inwoners en bedrijven niet te veel met onderzoeken in een korte tijd, door actief gebruik te maken van o.a. de onderzoek- en bijeenkomstenkalender

Welk beleid is voorhanden?

Beleid	Vastgesteld
Buurtbemiddeling	2010
Wet Victoria (aanpak woonoverlast)	2010
Notitie Externe veiligheid	2012
Convenant en privacy protocol aanpak problematische jeugd(groepen)	2013
Nota signaleren, corrigeren en activeren (evaluatie aanpak jongerenoverlast)	2013
Convenant burgernet	2010
Beleidsregels Wet Bibob (incl. uitbreiding exploitatie kamerverhuur)	2014
Sociaal calamiteitenplan maatschappelijke onrust	2015
Evaluatie Drank- en horecawet gemeente Rheden 2015	2015
Nota Uitvoering exploitatie kamerverhuurpanden	2015
APV 2015 geactualiseerd	2015
Aanwijzingsbesluit gebieden alcoholverbod	2016
Aanwijzingsbesluit detectieverbod	2016
Regionale aanpak huiselijk geweld + lokale aanpak	2016
Aanwijzingsbesluit Digitaal Opkopersregister	2016
Evenementenbeleid	2017
Nota Integrale Veiligheid 2017 - 2020	2017
Integraal Alcohol- en drugsbeleid 2017-2020	2017
Plan van aanpak, programma Samen meer Service	2016
Digitaal en persoonlijk contact	2016
Klant in Beeld	2016
Visie op digitale dienstverlening	2013
Visie op publieke dienstverlening	2012
Uw leefomgeving, ons werk! *Leidraad voor passende participatie*	2011

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

a. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
b. Stichting Veilig Thuis.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties

Wat gaat het kosten?

Programma	5. Bestuur en Veiligheid					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	8.137	7.928	7.761	7.669	7.670	7.669
Baten	111	47	23	23	23	23
Resultaat voor bestemming	-8.026	-7.881	-7.738	-7.646	-7.647	-7.646
Reserves						
Toevoeging	90	0	0	0	0	0
Onttrekking	216	4	4	4	4	4
Resultaat	-7.900	-7.877	-7.734	-7.642	-7.643	-7.642

Programma 6
Financiën

Missie

Het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente blijkend uit een evenwichtige en sluitende (meerjarig)begroting. We streven naar een gedegen en daadkrachtig financieel beleid, waarin de begroting 2019-2022 sluitend is. De programmadoelstelling moet in samenhang worden gezien met hetgeen is opgenomen in:

a. de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing;
b. de paragraaf Financiering;
c. hoofdstuk 8 Algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast willen wij een lastenverzwaring voor inwoners en bedrijven zoveel mogelijk voorkomen.

De doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, dienen volgens het BBV tenminste aan de hand van beleidsindicatoren te worden toegelicht. Voor programma 5 zijn (nog) geen indicatoren verplicht gesteld.

Ontwikkelingen

Kadernota 2018, Meicirculaire 2018, Zomerrapportage 2018, Septembercirculaire 2018

In juni 2018 is de Kadernota 2019 vastgesteld. Uit de kadernota bleek dat er voor de begrotingsjaren 2019 en 2020 incidentele tekorten zijn. In mei 2018 is ook de Meicirculaire, de uitkering via het Gemeentefonds/Algemene Uitkering verschenen. Deze laat ook voor de komende jaren een negatief beeld zien waardoor ook in 2021 een tekort dreigt. Deze uitkomsten maken geen onderdeel uit van de Kadernota 2019. Reden hiervoor is dat de Meicirculaire 2018 te laat gepubliceerd werd om nog te kunnen verwerken in de Kadernota. De raad is via een memo geïnformeerd over de uitkomsten van de Meicirculaire 2018. In september is de zomerrapportage 2018 vastgesteld. De structurele effecten daarvan zijn ook negatief. Door deze ontwikkelingen wordt het college voor de uitdaging gesteld om tot een sluitende begroting te komen. Het college zal bij de behandeling van de begroting 2019 met voorstellen komen om deze tekorten te reduceren. In de begroting zijn ook de effecten van de Septembercirculaire 2018 meegenomen. Voor 2019 leidt tot een negatieve bijstelling, maar de jaren 2020 – 2022 laten een positief beeld zien.

Belastingen

De vergroening van de maatschappij wordt gestimuleerd door belastingmaatregelen,

Ambities

- Een sluitend meerjarig perspectief;
- De kengetallen zoals opgenomen in het onderdeel “Financiële positie van de Financiële Begroting” vallen onder de categorie minst risicovol;
- De tarieven voor afvalstoffenheffing en de rioolrechten zijn 100 % kostendekkend;
- De totale stijging van her rioolrechte, afvalstoffenheffing en de onroerendzaakbelasting zal jaarlijks nooit hoger zijn dan het verwachte inflatiepercentage.

Prestaties

- In de tussentijdse rapportage (de zomerrapportage) bewaken wij de financiële resultaten van de lopende begroting en brengen wij de consequenties daarvan in beeld voor de meerjarenbegroting;
- Bij belangrijke beslissingen met grote financiële consequenties geven wij de impact daarvan op de kengetallen weer;
- In de begroting maken we inzichtelijk in hoeverre sprake is van kostendekkende heffingen/rechten;
- In de begroting maken we inzichtelijk hoe de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolrechten zich vanaf 2015 hebben ontwikkeld.

Wat gaat het kosten?

Programma	6. Financiën					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	675	754	1.249	1.769	2.175	2.713
Baten	3.341	1.149	913	913	913	913
Resultaat voor bestemming	2.666	395	-336	-856	-1.262	-1.800
Reserves						
Toevoeging	754	0	0	0	0	0
Onttrekking	1.054	2.320	3.733	0	0	0
Resultaat	2.966	2.715	3.397	-856	-1.262	-1.800

Programma 7
Overhead

In het BBV is voorgeschreven dat een apart overzicht wordt gegeven van de overhead. Het gaat er in dit geval om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en daarmee ook meer zeggenschap over die kosten. Onder overhead wordt verstaan alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Ontwikkelingen

De veranderende samenleving vraagt om een nieuwe overheid, waarbij onder andere flexibiliteit en partnerschap worden gevraagd. Om die reden is in 2015 gestart met de transformatie van de gemeentelijke organisatie naar een zogeheten netwerkorganisatie.

Organisatieontwikkeling
In 2019 richten we ons verder op de ontwikkeling naar een wendbare netwerkorganisatie. Na de wijziging in de structuur gaat nu alle aandacht naar een verdere professionalisering van de organisatie. Door middel van een intern leertraject ontwikkelen onze medewerkers zich om zo optimaal mogelijk te kunnen functioneren binnen een netwerkorganisatie, waarbij onderwerpen als externe oriëntatie, integraal werken en werken met de global goals de belangrijkste onderdelen zijn. Voor onze klanten betekent dat verbetering in de dienstverlening, meer snelle en slimme oplossingen die aansluiten bij hun situatie. Dit vraagt in de interne organisatie een kritische blik op onze regelgeving en werkwijzen. We verbeteren naar meer klantgerichte en efficiënte werkprocessen. Daar waar teams meer zelf kunnen organiseren stimuleren we eigenaarschap en laten we ruimte en vrijheid om zelf oplossingen te vinden. Teams maken in een zogeheten teamdeal afspraken over hun resultaten en ontwikkeling.
In 2019 investeren we verder in P-werken, waarbij we inzetten op competentieontwikkeling van medewerkers. Ook besteden we aandacht aan rolduiding en-zuiverheid bij opdrachtgevers en opdrachtnemers. De teams krijgen coaching en ondersteuning bij hun ontwikkeling. In de samenwerking met Arnhem, Renkum en De Connectie streven we tevens naar meer harmonisatie in de bedrijfsvoering.

Vanuit Global Goal 18, *deel en geef door*, bouwen we aan een kennisplatform waarin partijen elkaar ontmoeten, kennis en ervaringen delen en zo bouwen aan een duurzame samenleving. Met 18 interne ambassadeurs zetten we de Global Goals ‘op de gemeentelijke kaart’ om verbinding te maken met ons werk bij de gemeente Rheden in relatie tot de werelddoelen van de Verenigde Naties.

Pensioenafdracht payrollmedewerkers Medio 2018 heeft Het Landelijk Overleg Gemeentelijke Arbeidsvoorwaarden(LOGA) de arbeidsvoorwaarden payrollmedewerkers in de Collectieve Arbeidsvoorwaarden Regeling gewijzigd. Voorheen werd het ABP pensioen niet in alle gevallen aan payrollmedewerkers aangeboden. Na deze wijziging wordt elke payrollmedewerker het ABP pensioen aangeboden, ongeacht of sprake is van medewerkers, die na de payroll een vaste formatieplek zullen krijgen, of dat het payrollmedewerkers van tijdelijke aard betreft. Omdat eerst de, dit najaar geplande, evaluatie payroll wordt afgewacht, is de aanpassing nog niet verwerkt in de programmabegroting.

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

a. De Connectie:
b. Gelders Archief

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat gaat het kosten?

Programma	7. Overhead					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	14.171	14.043	14.365	13.787	13.600	13.151
Baten	331	101	250	373	159	21
Resultaat voor bestemming	-13.840	-13.942	-14.115	-13.414	-13.441	-13.130
Reserves						
Toevoeging	904	0	0	0	0	0
Onttrekking	361	48	3	3	3	3
Resultaat	-14.383	-13.894	-14.112	-13.411	-13.438	-13.127

Programma 8
Algemene Dekkingsmiddelen

Toelichting

Dit programma kent geen doelstellingen c.q. ambities omdat dit programma bedoeld is om inzicht in de algemene dekkingsmiddelen te geven.

In het BBV is voorgeschreven dat binnen de programmastructuur een overzicht van de Algemene dekkingsmiddelen wordt opgenomen.

De algemene dekkingsmiddelen zijn opgebouwd uit:
a. lokale heffingen;
b. de uitkering uit het gemeentefonds(algemene uitkering);
c. dividenden;
d. het saldo van de financieringsfunctie; én
e. de overige algemene dekkingsmiddelen (voor zover van toepassing).

De lokale heffingen bestaan uit verschillende belastingen die de gemeente Rheden in rekening brengt waartegenover geen specifieke prestatie van de gemeente staat (bruto bedragen). Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolrechten en parkeerbelastingen waartegenover wel een specifieke prestatie staat.

De raming van de uitkering uit het gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2018 en de septembercirculaire 2018. De financiële effecten van beide circulaires zijn verwerkt in de begroting 2019.

Jaarlijks ontvangt de gemeente als aandeelhouder dividend van zowel de BNG als Alliander. In de paragraaf Verbonden partijen staat toegelicht hoeveel aandelen de gemeente bezit.

Onder het saldo van de financieringsfunctie wordt het verschil tussen de te betalen en de doorberekende rente verstaan.

De overige dekkingsmiddelen betreft de inkomsten uit de achtergestelde lening aan Alliander.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie Algemene dekkingsmiddelen						
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alg. uitkering gemeentefonds	66.193	68.856	70.604	72.723	74.402	76.062
Onroerend zaakbelasting	8.010	8.149	8.336	8.420	8.502	8.610
Hondenbelasting	218	221	221	221	221	221
Toeristenbelasting	157	140	140	140	140	140
Forensenbelasting	49	48	48	48	48	48
Dividend Alliander	45	40	40	40	40	40
Dividend BNG	307	470	390	390	390	390
Overige dekkingsmiddelen	195	195	195	195	195	195
Totaal baten (per saldo)	**75.174**	**78.119**	**79.974**	**82.177**	**83.938**	**85.715**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen hebben een relatie met algemene dekkingsmiddelen.

a. NV Bank der Nederlandse Gemeenten(BNG);
b. Alliander.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties

Wat gaat het kosten?

Programma	8. Algemene Dekkingsmiddelen					
(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Gewijzigde begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	75.174	78.119	79.974	82.177	83.938	85.715
Resultaat voor bestemming	75.174	78.119	79.974	82.177	83.938	85.715
Reserves						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Resultaat	75.174	78.119	79.974	82.177	83.938	85.715